

Pleegzorgboerderijen in Nederland

Een eerste inventarisatie

Inventarisatie-onderzoek door Elwin Lammers
in opdracht van Stichting Kinderpostzegels Nederland

April 2015

Over het onderzoek

Dit inventarisatie-onderzoek maakt deel uit van het project 'Buiten Thuis op een pleegzorgboerderij' van Stichting Kinderpostzegels Nederland. Dat project is in maart 2013 van start gegaan als onderdeel van het SKN-pleegzorgprogramma. Stichting Kinderpostzegels Nederland wil de ontwikkeling van pleegzorgboerderijen stimuleren, omdat ervaring heeft laten zien dat wonen in een landelijke omgeving op veel getraumatiseerde kinderen een heilzame werking heeft. Bovendien zijn binnen een landelijke setting meer plaatsen op één locatie te realiseren, waardoor broers en zussen na een uithuisplaatsing minder vaak van elkaar gescheiden hoeven te worden.

Er bestaat geen officiële categorie 'pleegzorgboerderijen'. De eerste stap in dit inventarisatie-onderzoek was dan ook het opstellen van een definitie. Dat begon met een bescheiden literatuurstudie. Daarna volgden gesprekken met Jessica van der Velden, consultant in de zorg, pleegmoeder, oprichter van een pleegzorgboerderij en op dat moment met ondersteuning van SKN één dag per werkend aan een project om het oprichten van pleegzorgboerderijen te stimuleren.

Er is gekomen tot de volgende definitie:

- Een pleegzorgboerderij is een locatie in een landelijke setting waar minimaal vier pleegkinderen opgevangen kunnen worden.

Omdat bekend was dat er boerderijen waren waar meer dan alleen pleegzorg werd aangeboden, is ook een tweede definitie opgesteld:

- Een pleegzorg/jeugdzorgboerderij is een locatie in een landelijke setting waar minimaal vier pleegkinderen plus door de Jeugdzorg uithuisgeplaatste kinderen (met een pgb) opgevangen kunnen worden.

We hebben er bewust voor gekozen deze definities niet te koppelen aan een set strikte criteria inzake het boerderij-zijn, zoals de grootte van het erf, het aanwezig zijn van boerderijdieren, de afstand tot de burens of (voormalig) agrarisch gebruik van het pand. We wilden niet het risico lopen dat een locatie met een landelijke uitstraling waarvan de bewoners vinden dat ze een pleegzorgboerderij hebben, zou 'afvallen' omdat het enige schaaap net was overleden.

We hebben het aantal pleegkinderen in de definitie op minimaal vier gezet. Er zijn aardig wat grote pleeggezinnen met drie pleegkinderen. Als één van de doelen om het ontwikkelen van pleegzorgboerderijen te stimuleren, is dat broers en zussen bij een uithuisplaatsing niet van elkaar gescheiden hoeven worden, dan moeten die pleegzorgboerderijen ook een redelijk groot aantal plaatsen beschikbaar hebben. We hebben daarom als criterium minimaal vier pleegkinderen gekozen.

Omdat 'pleegzorgboerderij' geen officiële categorie is binnen de pleegzorg en de jeugdzorg, hebben we tevens een schema opgesteld waarin we hebben geprobeerd haar plaats in het veld van pleegzorg en jeugdzorg vast te leggen. Dit schema (zie volgende bladzijde) is bij Pleegzorg Nederland en bij verschillende pleegzorgorganisaties in goede aarde gevallen. Als gevolg van de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten zijn alle spelers in het veld aan het kijken hoe de zorg in deze nieuwe context het beste georganiseerd kan worden. Een schema dat bestaande opvangvormen een naam en een plaats geeft, heeft in het veld blijkbaar meerwaarde.

Vormen van opvang van uithuisgeplaatste kinderen - de positie van pleegzorgboerderijen en pleegzorg/jeugdzorgboerderijen

Vorm	Profiel zorgouders / professionals	Plaatsers	Financiering	Locatiekenmerken	Aantal plaatsen	Soort opvang / doelgroep	Organisatie vorm / eigendom pand
Groot pleeggezin	-Pleegouders (worden niet betaald voor hun inzet). -Hebben voorbereiding en screening pleegouders doorlopen.	-1 van de 28 pleegzorgorganisaties.	-Pleegzorgvergoeding. -Bij 3 kinderen of meer een extra toeslag. -Pleegouders hebben andere externe inkomsten.	-Bestaande huisvesting van pleegouders.	-Vanaf 3 kinderen. Wordt mogelijk per regio verschillend gehanteerd in de praktijk.	-Pleegzorg -Crisis-, tijdelijke, langdurige, weekend- of ambulante pleegzorg of een combinatie.	-Geen. -Pleegouders eigenaar/huurder.
Pleegzorg boerderij	-Pleegouders, vaak agrariërs die pleeggezin zijn. -Hebben voorbereiding en screening pleegouders doorlopen	-1 van de 28 pleegzorgorganisaties.	-Pleegzorgvergoeding. -Bij 3 kinderen of meer een extra toeslag. -Pleegouders andere inkomsten (uit boerenbedrijf en/of buitenshuis).	-Landelijke setting (minimaal hobbyboer).	-Vanaf 4 kinderen, meestal meer.	-Pleegzorg -Crisis-, tijdelijke, langdurige, weekend- of ambulante pleegzorg of een combinatie.	-Geen of een stichting. -Pleegouders eigenaar.
Pleegzorg/ jeugdzorg boerderij (combi)	-Pleegouders (voorbereiding en screening doorlopen). -Vaak achtergrond in jeugdzorg, zorg of onderwijs.	-1 van de 28 pleegzorgorganisaties. - Organisatie voor jeugd- en opvoedhulp (J & OH), GGZ, PGB-houders, etc.	-Pleegzorgvergoeding en deel PGB.	-Landelijke setting.	-Vanaf 4 pleegkinderen. -Aantal plaatsen voor pleegkinderen meerderheid van totaal aantal plaatsen.	-De kernactiviteit: pleegzorg (wonen). -Plaatsing kinderen via GGZ en Jeugdzorg (PGB). -Kan combi andere opvang /dagbesteding.	-Stichting of bedrijf. -Pleegouders eigenaar.
Jeugdzorg boerderij	-Divers (alle mogelijke vormen).	-Org. voor J & OH (onderdeel Jeugdzorg) en anderen. -In principe geen pleegzorg als kernactiviteit.	-Alle mogelijke bronnen, m.n. Jeugdzorg (provinciale Jeugdzorg, Jeugd-GGZ en Jeugd-AWBZ), via Zorg in natura of PGB.	-Divers (alle mogelijke varianten).	-Vaak gecombineerde doelgroepen, aantal plaatsen daarbinnen voor kinderen varieert. -Totaal aantal plaatsen voor cliënten loopt uiteen van 2 tot tientallen.	-Kan gemengd zijn met andere doelgroepen (verstandelijke beperking, psychiatrie, verslaving, burn out, ex-gedetineerden, etc) -Diverse vormen van opvang: diagnose en behandeling, dagbesteding, logeren, werken en wonen.	-Stichting of bedrijf/VOF -Zorgondernemers eigenaar (in principe).
Gezinshuis Franchise	-Gezinshuisouders. -Zorgondernemers (gezinshuis.com). -Professioneel ouderschap.	-Org. voor J & OH (onderdeel Jeugdzorg).	-Jeugdzorg. -AWBZ (bijv. lichte verstandelijke beperking - LVB), PGB.	Divers	-Meestal 3 tot 6.	- Professionele opvang in gezinsverband voor jeugdigen met zwaardere zorgvraag.	-Gezinshuisouders eigenaar/huurder.
Gezinshuis in loondienst	-Gezinshuisouders. -In loondienst. -Professioneel ouderschap.	-Org. voor J & OH (onderdeel Jeugdzorg).	-In loondienst bij een jeugdzorginstelling (cao). -Partner: ook in loondienst, werkt buitenshuis of is vrijwilliger in het gezinshuis.	-Divers	-Meestal 3 tot 6.	- Professionele opvang in gezinsverband voor jeugdigen met zwaardere zorgvraag.	-Jeugdzorg eigenaar/huurder (50%). -Gezinshuisouders eigenaar/huurder (50%).
Leefgroep	Jeugdzorgprofessionals.	-Org. voor J & OH (onderdeel Jeugdzorg).	-Jeugdzorg.	-Divers	Meestal groepen met 8-10 bewoners.	- Professionele opvang bij zware zorgvraag.	-Jeugdzorg eigenaar.

Met het schema in de hand is vervolgens contact gezocht met de koepelorganisatie Pleegzorg Nederland. Zij waren bereid mee te denken en mee te helpen, maar hadden geen toegang tot de administraties van de 28 landelijke en regionale pleegzorgorganisaties die Nederland rijk is. Het werd in dat gesprek ook duidelijk dat elke pleegzorgorganisatie in Nederland haar administratie op haar eigen manier heeft opgezet. Uiteraard wordt daarin bijgehouden hoeveel pleegkinderen een pleegzorgorganisatie bij een pleeggezin plaatst. Maar hoe (en of) pleegzorgorganisaties ook registreren dat er in een pleeggezin ook kinderen van een andere pleegzorgorganisatie zijn geplaatst, was niet duidelijk.

De logische vervolgstap was een brief sturen naar alle 28 pleegzorgorganisaties om te vragen of zij wilde meewerken aan het onderzoek door het aanleveren van locaties. Omdat onduidelijk was hoe makkelijk pleegzorgorganisaties voor het onderzoek nuttige gegevens zouden kunnen aanleveren, is er echter voor gekozen een tussenstap te maken. Twee pleegzorgorganisaties in regio's waarvan we wisten dat er pleegzorgboerderijen waren, is gevraagd of wij hen bij wijze van pilot mochten benaderen. De kernvraag tijdens de pilot was: wat gaan we aan de 26 andere pleegzorgorganisaties vragen? Kunnen zij met één druk op de knop locaties die voldoen aan onze pleegzorgboerderijcriteria uit hun computer halen? Zijn er zo weinig locaties waar vier of meer pleegkinderen worden opgevangen dat het realistisch is te vragen of de opvangmedewerkers zelf kijken of locaties landelijk gelegen zijn? Moeten we alsnog criteria gaan opstellen die het begrip 'landelijke setting' definiëren? Hoe zit het met de privacy van de pleeggezinnen? Kunnen de pleegzorgorganisaties adressen van hun pleeggezinnen in vertrouwelijkheid aan ons doorspelen, of moesten zij dat eerst vragen aan de pleeggezinnen zelf? Zo ja, wie moest dan de selectie doen of een locatie met vier pleegkinderen in een landelijke setting gelegen was?

Uit de pilot bij Parlan en Jeugdhulp Friesland werd duidelijk dat we de pleegzorgorganisaties het beste een zo klein mogelijke inspanning zouden moeten vragen. Dat betekende dat wij hen alleen zouden vragen in vertrouwelijkheid alle locaties aan te leveren waar vier of meer pleegkinderen werden opgevangen. Via Google Maps en Google Earth zouden wij dan zelf uitzoeken welke locaties zeker in een landelijke setting lagen en bij welke locaties dat misschien het geval was. Afhankelijk van de aantallen die gevonden zouden worden, zouden we dan kijken wat de meest logische vervolgstap was rond het benaderen van (potentiële) pleegzorgboerderijen. Zelf gaf Parlan in het kader van de pilot aan dat er in hun verzorgingsgebied twee pleegzorgboerderijen bekend waren (die ons ook al bekend waren). Jeugdhulp Friesland had een lijst aangeleverd van tien potentiële locaties.

De brief waarin de pleegzorgorganisaties gevraagd werd om medewerking is vlak voor de zomer van 2014 uitgegaan. Pleegzorg Nederland had toegezegd dat in deze brief gesteld mocht worden dat zij het onderzoek en het project 'Buiten thuis op een pleegzorgboerderij' ondersteunde. De brief is uitgegaan op briefpapier van SKN, omdat deze organisatie een goede naam heeft binnen de pleegzorg door de vele verbouwingen bij pleegouders die met een subsidie van SKN mogelijk zijn gemaakt. De brief is ondertekend door Odilia van Manen, projectadviseur Nederlands jeugdbeleid bij SKN. Odilia van Manen had er ook voor gezorgd dat we in de brief mochten melden dat de Alliantie Kind in Gezin het onderzoek en het project 'Buiten thuis op een pleegzorgboerderij' ondersteunde. Bij de brief is het schema gevoegd dat de positie van pleegzorgboerderijen binnen de jeugdzorg positioneerde. [*Zie bijlage 1*]

De respons viel tegen. Zes organisaties reageerden binnen een paar maanden. Vijf daarvan gaven aan geen potentiële pleegzorgboerderijen te 'hebben'. De Rading stuurde een lijst van al haar pleeggezinnen met vier kinderen of meer, in totaal tien adressen.

Er is vervolgens geconstateerd dat gezien het gebrek aan tot dan toe gevonden locaties kwantitatief onderzoek er niet inzat. Er is dan ook besloten te gaan voor een kwalitatief onderzoek, waarbij alle gevonden locaties met gestructureerde vragenlijsten zouden worden ondervraagd. Tevens zouden alle twintig pleegzorgorganisaties die nog niet gereageerd hadden, nagebeld gaan worden.

Het (herhaaldelijk) nabellen van deze twintig pleegzorgorganisaties en het nasturen van de oorspronkelijke brief naar de juiste persoon binnen deze organisaties leidde tot nog tien reacties. Allemaal met de boodschap dat ze geen (potentiële) pleegzorgboerderijen in hun bestand hadden, dan wel dat ze om principiële of praktische redenen (tijdgebrek vanwege de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten) niet aan het onderzoek wilden deelnemen. Tien pleegzorgorganisaties hebben helemaal niet gereageerd op de brief, waaronder de drie landelijk opererende. Zie het overzicht op de volgende pagina's.

Uitkomst schriftelijke en telefonische benadering pleegzorgorganisaties – vraag om medewerking vinden pleegzorgboerderijen

Locaties aangeleverd

Jeugdhulp Friesland (Leeuwarden)

Lijst adressen gekregen

Parlan (Alkmaar)

Twee locaties: Essenburg en Berakha

De Rading (Utrecht / Amersfoort)

Lijst adressen gekregen

Geen locaties gevonden

OCK Het Spalier (Santpoort Noord)

Spirit (Amsterdam)

Jeugdformaat (Rijswijk)

FlexusJeugdplein (Rotterdam) (hoogstwaarschijnlijk geen locaties)

Vitree (Lelystad)

Oosterpoort (Oss)

Combinatie Jeugdzorg (Eindhoven)

Yorneo (Papenvoort)

Trias Jeugdhulp (Zwolle)

Entréa (Nijmegen)

Lindenhout (Arnhem) (Geen locaties principieel)

Juvent (Middelburg) (eerst zes potentiële locaties gevonden – geen van hen landelijk gelegen)

De Bascule/Cluster TGV - Therapeutische pleegzorg

Plaatst niet, maar begeleidt alleen en kan dus geen locaties aanleveren.

Overige reacties

Elker (Groningen)

Heeft wel locaties waarschijnlijk (in ieder geval pleegzorgadressen met tot tien plaatsen), aanleveren ervan op dit moment geen prioriteit.

Rubicon Jeugdzorg (Horn)

Wil niet meedoen, want vindt vier kinderen per locatie teveel. Wil ook niet zeggen of ze locaties hebben.

Geen reactie

William Schrikker Pleegzorg (landelijk)
SGJ Christelijke Jeugdzorg (landelijk)
Leger des Heils – Pleegzorg (landelijk)
Horizon (Alphen aan den Rijn)
Youké (Utrecht)
Juzt (Breda) (Geen prioriteit mee te werken)
Kompaan en De Bocht (Tilburg)
Jarabee (Hengelo) (Geen reactie meer na verzoek om nadere info)
Pactum (Apeldoorn)
XONAR (Maastricht)

De adressenlijsten van Jeugdhulp Friesland en De Rading zijn vervolgens via Google Maps en Google Earth onderzocht. Bij twijfelgevallen of het om een landelijke locatie ging, werd het pleeggezin gebeld. Er werden uiteindelijk zeven locaties gevonden, vijf in Friesland, twee in de regio Utrecht. Via het netwerk van Jessica van der Velden en viavia zijn nog tien locaties gevonden (plus een project dat in het kopje Overig genoemd wordt). Eén locatie voldeed aan alle criteria, maar werd dermate onder druk gezet door hun pleegzorgorganisatie om zichzelf geen pleegzorgboerderij te noemen dat ze niet aan het onderzoek durfde meewerken. Er zijn naast deze locatie geen pleegzorgboerderijen gevonden die aan de criteria voldeden en die niet wilde meedoen. Sommige wilde alleen meewerken als hun naam en hun woonplaats niet genoemd zou worden. Dat hebben we uiteraard gerespecteerd.

Lichtaard – via Jeugdhulp Friesland
Sintjohannesga - via Jeugdhulp Friesland
Kamerik – via De Rading
Noord-Friesland - via Jeugdhulp Friesland
Dorpje bij Leeuwarden - via Jeugdhulp Friesland
Kootstertille - via Jeugdhulp Friesland
Maartensdijk - via De Rading
Zwolle / Ininside - viavia
Ederveen / 10-site - via netwerk Jessica van der Velden
Twisk / Essenburg - via netwerk Jessica van der Velden
Twisk / Berakha - via netwerk Jessica van der Velden
Ferwert / Samen Thuis - via netwerk Jessica van der Velden
Ell / Op Herme - via netwerk Jessica van der Velden
Kampen / Shelter4kids - via netwerk Jessica van der Velden
Gouda / Van Werkhoven - via netwerk Jessica van der Velden
Locatie X - via netwerk Jessica van der Velden
Enkhuizen / Het Talentenhuis - via netwerk Jessica van der Velden

Bij twijfelgevallen hebben we ervoor gekozen de locatie toch op te nemen. Dit gold ook als het vierde pleegkind net uit huis was gegaan of als de pleegouders binnenkort gezinshuisouders zouden gaan worden.

Alle pleegouders die wilden meewerken aan het onderzoek, zijn telefonisch geïnterviewd. Dit gebeurde aan de hand van een vooraf opgestelde vaste vragenlijst met zo'n veertig vragen. [Zie bijlage 2] Een aantal van deze vragen, leverde geen waardevolle informatie in het kader van dit inventarisatie-onderzoek op, zo bleek bij het uitwerken. 'Is het wel eens helemaal misgegaan met een plaatsing en waar lag dat aan?' is daar een voorbeeld van. 'Heeft u nog contact met de pleegkinderen die vertrokken zijn?' is een ander voorbeeld. De antwoorden op die vragen zouden van alle pleegouders in Nederland hebben kunnen komen en hielden geen verband met het aantal kinderen dat tegelijk kan worden opgevangen of de locatie van de woning van de pleegouders. Ook de vraag 'Waarheen vertrokken de pleegkinderen die niet meer bij u wonen?' leidde niet tot antwoorden die samenhangen met het al dan

niet wonen op een pleegzorgboerderij. De antwoorden op deze vragen zijn dan ook niet meegenomen bij het uitwerken van de interviews.

Alle interviews zijn op dezelfde manier uitgewerkt, zodat een zo vergelijkbaar mogelijk beeld ontstaat. Op basis van dit beeld hebben we in het hoofdstuk Analyse de gevonden locaties in categorieën kunnen verdelen en een aantal gemeenschappelijke kenmerken kunnen definiëren.

In de loop van het onderzoek kwam een aantal gevallen schrijnende verhalen naar boven. De natuurlijke neiging was om die allemaal op te schrijven. Maar deze verhalen hadden niet specifiek met pleegzorgboerderijen te maken. Ze zouden ook gebeurd kunnen zijn in reguliere pleeggezinnen. Om die reden is er voor gekozen deze verhalen niet in het onderzoek mee te nemen.

Belangrijk: een echte baan buitenshuis

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 11 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 6.
- Aantal pleegkinderen gehad: 50-60. Naast de huidige zes pleegkinderen (7, 8, 12, 16, en twee van 17 jaar oud) wonen op de boerderij ook twee eigen kinderen (13 en 15 jaar oud). Er zijn dankzij een verbouwing een paar jaar geleden nu acht slaapkamers. Twee pleegkinderen zijn zusjes, die slapen samen op een grote slaapkamer. Alle andere kinderen hebben hun eigen slaapkamer. Vorig jaar woonden er tien pleegkinderen tegelijk. Alle kinderen zijn binnengekomen als crisisplaatsing. "Pas als er een klik is, willen we aangeven dat opvang voor lange of langere duur mogelijk is. Je voelt dat heel snel, of een kind hier op de boerderij op zijn of haar plaats is, of niet." Bij nacht en ontij plaatsingen was het soms ook wel de bedoeling dat kinderen maar een paar nachten of een paar weken in het pleeggezin verbleven. Op één na wonen alle kinderen al een jaar of vijf in het pleeggezin en blijven ze naar verwachting tot ze 18 zijn. Twee pleegkinderen zijn bijna 18. "Je zet ze dan natuurlijk niet buiten de deur. We krijgen voor hen dan geen vergoeding meer in de huidige regelingen. Ik weet niet hoe dat straks gaat als de gemeente verantwoordelijk is." Pleegouders hebben heel vaak broertjes en zusjes tegelijk opgevangen. "Wij hebben er de ruimte voor. Bovendien is de ervaring dat twee kinderen tegelijk opvangen veel pleegouders toch afschrikt, dus het aantal locaties voor een dubbelplaatsing is beperkt." Twee pleegkinderen hebben een lichte verstandelijke beperking. De meeste van de op de boerderij geplaatste jongeren waren of zijn mishandeld, misbruikt of verwaarloosd, dan wel hadden een vorm van autisme of adhd.
- Pleegouders zijn 46 en 45 jaar oud.

Organisatie en financiën

- Pleegouders wonen in een stijlboerderij met 17 hectare land eromheen, 500 meter van het dorp af. Het land grenst aan de vaart Leeuwarden-Dokkum, waar hun vissteiger staat en waar waterfietsen en een bootje liggen. Op het ruime erf staat onder andere een trampoline. Pleegouders zijn hobby-boeren. Er zijn ezels, pony's, paarden, schapen, honden, eenden en een schildpad die 's winters zijn winterslaap in de sloot houdt. Daarnaast worden er vier tot zeven stierkalfjes in quarantaine gehouden, zodat gecontroleerd kan worden of ze ziektevrij zijn voordat ze naar een ander bedrijf gaan. Bedrijfseconomisch is dat laatste niet echt een winstgevende zaak.
- Pleegouders zijn 16 jaar geleden in de boerderij komen wonen. In die tijd hielden zij veel meer schapen om af te lammen. Alle verbouwingen om de boerderij geschikt te maken voor het opvangen van pleegkinderen hebben ze zelf betaald. "We hebben in de begintijd wel overwogen om een stichting op te richten om op die manier aanvragen te kunnen doen voor een verbouwing bij bijvoorbeeld Kinderhulp van Kinderpostzegels. *[Noot van de redactie: pleegouders kunnen ook zonder dat ze een stichting hebben dit soort aanvragen doen bij het Nationaal Fonds Kinderhulp. Bij andere donateurs ligt dat soms anders.]* Van de pleegzorgorganisaties hebben we daarvoor ook nooit iets gekregen."
- Pleegvader werkt 24 uur per week als jeugdcoördinator bij de politie. Hij is elke middag om kwart over drie vrij en kan dus ook goed meedraaien als pleegouder. "Wij geven onze kinderen en pleegkinderen mee dat het normaal is dat ouders moeten werken. We hebben ook weleens overwogen om gezinshuisouders te worden, maar dan zien de kinderen toch niet dat er gewerkt moet worden. Dat mijn man bij de politie werkt, heeft ook voordelen. Veel van de meiden die hier komen, zijn misbruikt. Dat de pleegvader bij de politie werkt, geeft dan vertrouwen."
- De boerderij heeft geen website of externe nieuwsbrief.

Succesfactoren

- Het grote voordeel van wonen op een boerderij is volgens pleegouders de ruimte. "Je hebt nooit last van de burens en de burens hebben nooit last van ons. Het is een prikkelarme omgeving. De jongens kunnen groot worden met vissen en andere doe-dingen. De meisjes zijn over het algemeen meer van de paarden en de pony's. Dieren zijn op onze boerderij heel belangrijk. Kinderen kunnen er hun vertrouwen aan kwijt, wat ze vaak bij andere kinderen niet (goed) meer kunnen. Dieren stellen je nooit teleur. Een hond is altijd blij als je uit school komt. Sommige kinderen kunnen echt vertrouwen halen uit het omgaan met dieren, vertrouwen dat ze in het omgaan met mensen vaak verloren hebben. Samenwonen op een boerderij betekent ook: iedereen helpt mee. Anders gaat het niet: er zijn simpelweg teveel dingen die gedaan moeten worden. Het gevolg daarvan is dat je respect voor anderen moet hebben en dat er een zeker sociaal gevoel moet zijn. Bij toch vaak beschadigde kinderen zijn dat belangrijke punten."

- De pleegouders hebben niet het gevoel dat zij een pleegzorgboerderij hebben. "Dat is meer iets voor pleeg-zorgboerderij Samen Thuis, iets verderop, waar ze ook kinderen met een pgb hebben. Wij hebben nooit de intentie gehad om een groot pleeggezin te worden. Bij mijn beide zwangerschappen ben ik negen maanden ziek geweest. Na twee kinderen vond ik het op dat vlak wel prima. Toen zijn we tijdelijk crisisplaatsingen gaan doen. Soms bleek dan na anderhalf jaar dat het kind echt niet meer naar huis kon. Dan zetten we er weer een bedje bij. We hebben een grote boerderij. Er paste altijd nog wel een of twee kinderen bij. En nog een keer. Het is een soort uit de hand gelopen hobby eigenlijk."

Locatie Sintjannesga

Straks gezinshuis

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 13 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 5.
- Aantal pleegkinderen gehad: 48. Maximaal vijf tegelijk. Het was de bedoeling kinderen kortdurend op te vangen, maar sommigen zijn langer gebleven. Toen de eigen kinderen nog thuis woonden, verbleven er minder dan vijf pleegkinderen tegelijk. Twee pleegkinderen die er nu zijn, blijven tot hun 18^e (en daarna ook nog zolang het nodig is). Bij een loopt een onderzoek of terugkeer naar de moeder mogelijk is. De kinderen die er korter woonden, verbleven gemiddeld negen maanden, maar soms ook slechts een paar dagen. Over het algemeen waren dat crisisplaatsingen. Vier keer heeft het pleeggezin twee broers en zussen tegelijk opgevangen.
- Pleegouders zijn allebei 52 jaar. De oudste zoon woont inmiddels weer thuis.
- Met ingang van 1 januari 2015 wordt het pleeggezin gezinshuis en komt de pleegmoeder in dienst van Jeugdhulp Friesland. Het huis is eigendom van de pleegouders.

Organisatie en financiën

- Het pand is vrijstaand met een stuk weiland erachter en een tuin voor. Landelijk gelegen, niet echt een boerderij. Ze zijn naar Friesland verhuisd omdat het bedrijf van de pleegvader daarheen ging. Ze zochten een boerderij en het is een soort-van-boerderij met veel ruimte geworden.
- Er zijn officieel geen andere kinderen dan de pleegkinderen opgevangen. De vriendin van de zoon heeft er wel gewoond, dat was vrijwilligerswerk. De pleegmoeder heeft op de boerderij als gastouder gewerkt.
- "Ik voel me wel een beetje pleegzorgboerderij, ja."
- De pleegvader heeft een fulltime baan buitenshuis in ploegendienst. Alle klusjes op de boerderij zijn voor hem.
- Er is geen externe bron van ondersteuning en geen website of nieuwsbrief.

Succesfactoren

- Het grote voordeel van wonen op een pleegzorgboerderij is de rust en de ruimte. En het spelen met huisdieren en het verzorgen van de kippen (en vroeger ook schapen en geiten). Jonge pleegkinderen vinden het wonen op een pleegzorgboerderij heel leuk. Grotere kinderen ook, maar die moeten soms wel acclimatiseren. "En ze zien ook nadelen. Ze vinden het dorp vaak een gat en als je ergens heen wilt, is het altijd een flink stuk fietsen."
- "Het is leuk om pleegouder te zijn, maar het neemt wel je hele leven in beslag."

Een koeienboerderij met pleegkinderen

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 16 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 4 (5, 12, 14 en 17 jaar), plus een noodopvangplek. Twee eigen kinderen van 19 en 22. Vijf pleegkinderen had voor de pleegouders gekund, maar De Rading wil er niet meer plaatsen dan vier. Er hebben er tijdelijk wel vijf gewoond. Er zijn geen broers en zussen opgevangen, dat is toevallig zo gekomen of De Rading vond het niet wenselijk hen op hetzelfde adres te plaatsen. De pleegouders zien hun vaste pleegkinderen als hun eigen kinderen. De pleegkinderen hebben geen medische diagnoses.
- Aantal pleegkinderen gehad: 15 à 20, zowel opvoedingsplaatsen als crisis.
- Pleegouders zijn 45 en 47.
- "Het was helemaal niet mijn bedoeling om een groot pleeggezin te starten. Ik had last van mijn bekken na de geboorte van mijn jongste dochter. We wilden graag een derde kind en dat hoefde niet per se van onszelf te zijn. De armoede in Nederland is groot genoeg. Ik wilde op dat vlak iets bijdragen en niet een kind uit het buitenland adopteren. We zijn begonnen met het opvangen van kinderen in de zomervakantie om te kijken of we het leuk vonden. Dat bleek het geval. Toen hebben we bij De Rading de cursus gedaan die je moet volgen als je pleegouder wilt worden."

Organisatie en financiën

- Pleegvader heeft een boerderij met koeien en schapen, hetgeen een fulltime baan is voor hem. De pleegmoeder is bij haar trouwen op de boerderij van haar man komen wonen.
- Er worden geen andere kinderen opgevangen dan de pleegkinderen en de pleegmoeder verzorgt geen dagbestedingsactiviteiten (de pleegvader heeft dat wel gedaan, maar dat draaide volledig om boerderijwerk).
- De pleegmoeder heeft vroeger in de zorg gewerkt en heeft weer een invalbaan sinds het jongste pleegkind naar school gaat. Gemiddeld één dag per week, begeleiding op een zorgboerderij voor gehandicapten en mensen met autisme. Ze is niet uit op een vaste baan.
- Er zijn geen externe sponsors en ook geen website of nieuwsbrief. "We redden het prima zo, dat is niet nodig."
- De pleegmoeder geeft aan makkelijker te kunnen leven dankzij de pleegzorgvergoeding. "Het is best een ruime vergoeding. Het is voor mij niet meer nodig om op koopjes te jagen."

Succesfactoren

- Een boerderij is volgens de pleegmoeder een ideale plek voor pleegkinderen. "De grote kracht is de ruimte. Deze kinderen hebben bijna altijd veel meegemaakt thuis of rond de uithuisplaatsing. Hier kunnen ze met de skelter sjeezen of schreeuwen zonder dat er iemand last van heeft. Toen de moeder van mijn pleegdochter (toen zes jaar) overleed, was ze een tijd lang heel schreeuwerig. Dat geeft dan niet. Door de boerderijdieren hebben we als gezin een heel vast ritme. Daar kunnen ze zich aan vasthouden. Het verzorgen van de boerderijdieren en het spelen met de huisdieren zoals onze grote hond is ook goed voor ze. Er zijn minder prikkels in vergelijking met het wonen in een rijtjeshuis in de stad of in een dorp. Ook minder kans dat ze als pubers in contact komen met alcohol of drugs. Ik weet nu precies met wie ze omgaan."
- "Mijn leven zou saai zijn zonder de pleegkinderen."
- De term pleegzorgboerderij vindt de pleegmoeder 'instellingsachtig' klinken. Haar boerderij voelt voor haar niet als een pleegzorgboerderij.

Financieel altijd krap

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouder sinds 30 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 15 plus twee weekeindpleegkinderen. "Ik werkte als gezinsverzorgende. Er werden twee opvangplaatsen gezocht. Ik kende de kinderen en heb ons huis aangeboden. Dat was nog voordat wij zelf kinderen kregen. Zo is het balletje gaan rollen."
- Aantal pleegkinderen gehad: 35 à 40. Maximaal 15 tegelijk gehad, plus een pleegdochter van 19, waar ze geen vergoeding meer voor krijgt. Bijna alle kinderen zijn jong gekomen, vaak als crisisplaatsing. Sommigen waren er maar een paar weken. Een deel is gebleven. Tien pleegkinderen zijn tussen de nul en tien jaar. Daarnaast zijn er vier pubermeisjes. "Je wilt daar dan geen puberjongen bij geplaatst krijgen. Dat is de kat op het spek binden." Er is één keer twee broertjes en zusjes en één keer drie broertjes en zusjes tegelijk opgevangen. Vaak waren dan de oudere broertjes of zusjes al in het pleeggezin en werd er een nieuw broertje of zusje geboren. "Dan gaat het snel, qua aantal kinderen dat je opvangt." Ongeveer een kwart van de geplaatste kinderen is weer terug naar huis gegaan. Een deel is op zichzelf gaan wonen, over het algemeen niet al op hun 18e. In al die jaren is één kind uitgeplaatst naar een ander pleeggezin omdat die echt niet paste in het grote pleeggezin. Er zijn in al die jaren kinderen geplaatst door Jeugdhulp Friesland, de William Schrikker Groep, het Leger des Heils en Talant (nu Reik), een organisatie voor kinderen met een verstandelijke beperking. Er zijn bij pleegkinderen hechtingsstoornissen, autisme, verstandelijke beperkingen, foetaal alcohol syndroom en seksueel misbruik vastgesteld.
- Pleegmoeder is 58 jaar oud. Haar zoon van 21 woont nog thuis en daarnaast zijn er twee jongvolwassen pleegkinderen. Pleegmoeder en pleegvader zijn 18 jaar geleden gescheiden.

Organisatie en financiën

- Het pleeggezin woont sinds zes jaar op een grote boerderij. Daarvoor woonden ze in een gewoon huis in een dorp. De school ging daar dicht, de gemeente bood deze boerderij te koop aan en ik wilde meer ruimte voor de kinderen. Toen waren er acht pleegkinderen. "Ik heb mijn oude huis binnen twee uur voor een hele goede prijs kunnen verkopen. Boerderijen zijn hier ook niet zo duur als in het zuiden van Nederland. Omdat ik redelijk veel geld inbracht, heeft de bank de pleegzorgvergoeding meegerekend bij het verlenen van de hypotheek."
- Er wordt buiten de boerderij geen inkomen verdiend. "Voor de pleegkinderen die van Reik komen, krijg ik een extra vergoeding van 700 euro per maand. Eén kind heeft een pgb wegens zeer ernstige gedragsproblemen. Daarnaast heb ik de reguliere pleegzorgvergoedingen. Daaruit worden ook de huishoudelijke hulp en de oppas betaald."
- Het is financieel altijd krap. "De boerderij is groot, maar dat betekent ook dat onderhoud altijd veel kost. Ik heb honderd meter dakgoot, om maar wat te noemen. Ik zou heel graag willen dat de pleegzorgorganisaties een deeltijd klusjesman of een administratief medewerker hier zouden plaatsen. Of een verbouwing zouden willen financieren, want de kinderen worden groter en hebben allemaal een eigen kamer nodig. Ik zou ook graag overdag kinderen willen opvangen, dagbesteding dus. Maar dat kan alleen als er verbouwd wordt... Over de langere termijn maak ik me ook wel zorgen. Ik zou graag willen dat op deze boerderij kinderen worden opgevangen als ik er niet meer ben. En over pensioen gesproken: ik bouw helemaal niets op. Moet ik straks op een flatje gaan wonen?"
- "Over de term pleegzorgboerderij had ik nog nooit nagedacht. Maar dat ben ik wel, een pleegzorgboerderij."
- Er is geen externe bron van ondersteuning en ook geen nieuwsbrief of website. "Ik ben al blij als ik elke dag de post kan openen."

Succesfactoren

- De ruimte binnen en buiten is belangrijk bij een groot pleeggezin, vindt de pleegmoeder. "Iedereen heeft de ruimte om zich terug te trekken in zijn of haar eigen slaapkamer. Dat hebben deze kinderen nodig."
- "Wij zijn een groot pleeggezin, geen instelling. Dat is onze grote kracht. Ik heb kinderen binnengekregeen waarvan ik dacht: die is zo beschadigd, wat kan ik daar mee? En toch is het bijna altijd goed gekomen, al dan niet op hun niveau en manier. Dat is waar je het voor doet."
- "Een groot probleem zijn de financiën en het organisatorische gedoe. Ik zeg het maar gewoon zoals het is. Je krijgt niet altijd de medewerking van de jeugdzorg waarvan je vindt dat je die zou moeten krijgen. Een groot pleeggezin is veel goedkoper dan een gezinshuis of een instelling. Ik vind dat er wel iets meer geld naar grote pleeggezinnen mag gaan."

Locatie dorpje bij Leeuwarden

Een gezellig groot gezin

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 33 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 25.
- Aantal pleegkinderen gehad: 50 à 60. Maximaal 25 tegelijk. De jongste is een half jaar oud, de oudste 35, daar zorgen pleegouders vrijwillig voor, net als een meisje met FAS van 20 en binnenkort een jongen die 18 wordt. "Ze moeten natuurlijk niet weg als ze 18 worden." Veertien zitten er op de lagere school, een paar op het MBO. Pleegouders zijn begonnen met de opvang van kinderen in de vakantie, eerst Franse kinderen, daarna Nederlandse. Eén van die Nederlandse kinderen werd hun eerste pleegkind. Pleegouders doen crisisopvang (nacht en ontij). Een groot deel van deze kinderen blijft een paar dagen tot een paar weken, een deel blijft uiteindelijk wonen bij pleegouders. Zo'n vijftien kinderen die er jarenlang gewoond hebben, zijn inmiddels vertrokken, terug naar de ouders of ze gingen zelfstandig wonen. Er zijn twee keer twee en twee keer drie broertjes en zusjes tegelijk opgevangen. Van de huidige 25 pleegkinderen zijn er zeven gediagnosticeerd met foetaal alcohol syndroom (FAS). Bij drie lopen er nog onderzoeken, maar die hebben waarschijnlijk ook FAS.
- De vier eigen kinderen (leeftijd tussen 20 en 33) zijn inmiddels het huis uit. Een baby die 15 jaar geleden zwaar verslaafd prematuur geboren werd en drie maanden bij haar geplaatst zou worden om daarna ter adoptie te worden afgestaan, is door henzelf geadopteerd omdat er geen adoptiegezin gevonden kon worden door de onduidelijkheid of hij gehandicapt zou blijken te zijn.
- "Als de pleegzorgorganisaties zien dat het goed gaat met de pleegkinderen en dat wij de ruimte hebben, blijven ze de vraag stellen of we kinderen kunnen plaatsen. Al onze kinderen zouden in een instelling zitten als ze hier niet werden opgevangen, op twee na misschien. Hier zijn ze gelukkig."
- Pleegmoeder is 54 jaar, pleegvader is 55 jaar.

Organisatie en financiën

- Het pand is vroeger boerderij geweest. Er wordt nu gewoond in de vroegere stal. Pleegouders hopen dat zij de paardenstal straks kunnen verbouwen tot eenheden voor jongeren die nog niet zelfstandig kunnen wonen. De pleegouders zijn zes jaar geleden bewust op de boerderij gaan wonen. "We wilden ruimte en dieren." Ze hadden toen twaalf pleegkinderen, tien langdurige opvang en twee crisisopvang.
- Pleegvader heeft een eigen bedrijf in de reclame. Zes jaar geleden gingen de zaken heel goed en dankzij wat spaargeld was het krijgen van een hypotheek voor de aankoop van de boerderij geen probleem. Pleegmoeder heeft geen betaald werk. Ze heeft wel ambulante tienermoeders begeleid en zou op zich ook wel iets van drie tienermoeders in een huis dichtbij willen begeleiden bij de zwangerschap en het moeder-zijn om te voorkomen dat hun kinderen straks misschien uit huis geplaatst moeten worden.
- Voor twee pleegkinderen met FAS is een beperkt pgb voor individuele begeleiding en toezicht van zes uur per week goedgekeurd. Twee andere aanvragen lopen nog. "De mevrouw van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) gaf nog als advies dat we voor veel meer kinderen een pgb moesten aanvragen omdat we daar recht op hebben. Bij FAS-kinderen moet je de regeltjes elke dag blijven herhalen, niets beklijft bij hen. Ze hebben veel structuur en duidelijkheid nodig. En je kunt de begeleiding ook niet steeds door andere mensen laten doen. De gemeente zei op een gegeven moment dat ze wel hulpkrachten wilden plaatsen op onze boerderij. Dat wilde ik op die manier niet. Ik wil zelf beslissen wie hier komt en werkt."
- De verbouwing van de boerderij heeft veel geld gekost. "We zijn weliswaar geen instelling, maar brandweer en politie stelden toch strenge eisen. We hebben bijvoorbeeld een heel brandsysteem moeten installeren. Er staat ook een groot hek om het erf zodat de kleinere kinderen met FAS er niet af kunnen. Daar hebben we van niemand een vergoeding voor gekregen, ook al was dat wel toegezegd. Eén van de jongens met FAS vertoonde anderhalf jaar geleden seksualiserend gedrag. Toen hebben we

ervoor gezorgd dat de jongens en meisjes 's avonds gescheiden blijven, met sloten met codes enzo. Kosten: 10.000 euro. Jeugdhulp Friesland had toegezegd ons daarbij financieel te helpen, maar dat is uiteindelijk niet gebeurd. Nu blijkt dat de beveiliging nog niet voldoende is en moeten we opnieuw kosten maken, voor bewegingssensoren onder andere. Ik vind dat de jeugdzorg dat soort dingen zou moeten vergoeden. Dat zijn toch kosten die je als gewoon gezin niet hebt? Ik vind laatst twee totaal verwaarloosde buitenlandse kindjes op. Ze zaten onder de uitslag en de luizen en ze hadden geen Nederlandse zorgverzekering. Zelfs de rekening van de huisarts voor de behandeling en de zalfjes van 250 euro kreeg ik niet vergoed. Sommige pleegouders zeggen tegen plaatsingsorganisaties: als jullie geen fiets betalen, kunnen jullie de kinderen morgen komen ophalen. Als het om kinderen gaat, zit ik zo zakelijk niet in elkaar. Maar van het gebrek aan ondersteuning word ik soms wel eens wat verdrietig. Alsof de pleegzorgorganisaties geen verantwoordelijkheid meer hebben als de kinderen eenmaal geplaatst zijn. Ik vind dat niet eerlijk en niet terecht. Ik heb laatst een brief gestuurd naar Jeugdhulp Friesland. Daarin solliciteerde ik naar de functie van gezinshuisouder. Voor de kinderen die ik nu al heb. Dat kon natuurlijk weer niet. Wij hebben het financieel echt niet breed en bouwen niets op. Straks zijn we 65 en dan hebben we gewoon geen geld."

- De pleegouders hebben vorig jaar een stichting opgericht om fondsen in te zamelen. Een website is in aanbouw.

- "We zijn echt een gezin. De gemeente is hier onlangs komen kijken. Ze waren ook in gezinshuizen geweest. 'O, wat is het hier gezellig', zeiden ze. 'Ja, wij zijn een gezin', was onze reactie."

Succesfactoren

- De ruimte. "Met meer ruimte kun je de kinderen beter opvangen. Iedereen heeft de mogelijkheid zich terug te kunnen trekken. Het leven in een dorp is ook veiliger doordat er meer sociale controle is en omdat een dorpscultuur 'zachter' is dan die in een stad.

- De pleegouders doen hun best een veilige en gestructureerde leefomgeving te bieden. "Je moet daarbij natuurlijk niet doorslaan en een gevangenis van je huis maken. Maar als je kinderen met FAS teveel vrijheid geeft, gaat het niet goed. Voor je het weet, lopen ze op het rieten dak. Ik noem maar wat. Eén van onze oudste pleegzoons is nu aan het afglijden. Drugs en zo. Het is heel moeilijk om dat tegen te gaan. Ik hoop dat we een pgb krijgen om hem acht dagdelen per week te kunnen laten werken op een zorgboerderij in de buurt. Wij hebben een hele grote tuin en een hele grote trampoline. Daar wordt heel veel mee gespeeld. Het buitenleven doet onze pleegkinderen goed. En we hebben natuurlijk dieren: honden, katten, konijnen, cavia's en kippen. Onze paarden staan bij de burens. Het verzorgen van dieren werkt bijna therapeutisch. Dat geldt zeker voor paarden."

Toevallig op een boerderij

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 5 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 3, plus één om het weekeind. Het gaat om twee broertjes van 10 en 12 die naar verwachting zullen blijven tot hun 18e. Daarnaast is er een pleegdochter van 17 en een weekendzoon van 8. "Onze vaste pleegdochter kan volgend jaar nog niet op zichzelf wonen. Ze kan niet naar haar ouders en dat wil ze ook niet. Wij sturen haar natuurlijk niet weg. Ik zou zelf heel onzeker worden van het idee dat ik zou moeten vertrekken bij mijn pleegouders als ik daar nog niet klaar voor was. Wij willen haar juist zekerheid geven."
- Aantal pleegkinderen gehad: 5. "Wij wilden eerst tienermoeders opvangen met hun kindjes. Maar Jeugdhulp Friesland raadde dat af. Wij zijn niet de jongste meer en als je jonge meiden in huis neemt met een baby, dan krijg je ook hun vriend erbij. Toen hebben we ervoor gekozen om twee broertjes tegelijk in huis te nemen. Als je wat ouder bent, is het ook wel goed om wat oudere kinderen op te vangen. Kinderen boven de acht zijn moeilijk plaatsbaar, dus dat kwam goed uit."
- De eigen dochters (35 en 37) zijn het huis al uit. "Mijn oudste dochter had eerder pleegkinderen dan ik. Het is door haar ervaringen dat wij het ook zijn gaan doen. Door haar kwamen we erachter dat niet ieder kind in Nederland kind kon zijn. Dat verdienen ze wel. Daarvoor had ik er eigenlijk nooit zo bij stilgestaan dat je zelf pleegouder kon worden. Wij zijn gelovige mensen en willen wat voor anderen doen. Overigens, onze pleegdochter hoefde van ons niet mee naar de kerk. Maar ze leeft nu wel zoals wij denken dat het goed is. Dat vinden wij helemaal mooi."
- Pleegouders zijn 56 en 58 jaar oud.

Organisatie en financiën

- Het pand is een oude stijlboerderij. Pleegouders kochten het elf jaar geleden en hebben er hun hekwerkbedrijf gevestigd (woning, werkplaats en showroom). Ze werken allebei in de zaak. Hun boerderij voelt geen pleegzorgboerderij, vinden ze. "We wonen eigenlijk maar toevallig op een boerderij. We hadden meer ruimte nodig om het bedrijf uit te kunnen breiden. Toen de pleegkinderen kwamen, hebben we de verdieping van de woning verbouwd. Daarvoor woonden we eigenlijk alleen beneden."
- Bij de boerderij hoort een groot stuk grond, met onder andere een weiland, een vijver en een bosje met boomhutten. Er zijn geiten, kippen, eenden, ganzen en een hond.

Succesfactoren

- De pleegkinderen zijn veel buiten, stelt de pleegvader. Dat is bewust. "Ze mogen van ons maar weinig op de computer. Laat ze buiten maar bezig zijn. Onze oudste pleegzoon is licht autistisch, al is die diagnose nog niet definitief gesteld. Hij is nu ontzettend bezig met het kweken van kippen met een broedmachine. Met die kippen wil hij naar de tentoonstelling. Hij vindt het prachtig en wij ook. Het belangrijkste is dat de kinderen weer trots op zichzelf kunnen zijn."
- "Op de voorlichtingsavond van Jeugdhulp Friesland dacht ik: dat doen we wel even. Dat viel toch tegen. Niet eens zozeer vanwege de kinderen zelf, hoe geestelijk verwaarloosd de twee pleegzoons ook waren toen ze bij ons kwamen. Wat mij vooral zwaar viel was de omgang met de ouders. Sommigen gedragen zich echt erger dan je in films ziet. Zelf ben ik nogal recht door zee. Iemand beschuldigen van seksueel misbruik als dat niet heeft plaatsgevonden, met dat soort dingen heb ik het heel moeilijk, ook al weet ik dat dat soort beschuldigingen wel vaker geuit worden bij een scheiding."

Pleegzorg op een landgoed

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 22 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 3 (8, 11 en 17), plus een pleegdochter van 19 die net op kamers is en er in het weekeind woont en een voormalige pleegzoon (14) die één keer per maand een weekeind komt.
- Aantal pleegkinderen gehad: 25. Het pleeggezin begon met crisisopvang en deed daarna pleegzorgobservaties. Bij drie kinderen leidde dit tot langdurige opvang. Daarnaast is er een netwerk pleegkind. Er werden nooit meer dan vier pleegkinderen tegelijk opgevangen. Het gezin heeft vijf eigen kinderen. Vier daarvan zijn volwassen en inmiddels het huis uit, een zoon van 11 woont thuis. Twee pleegkinderen zijn zusjes. De crisisplaatsingen bleven gemiddeld een jaar. Als de langdurige pleegkinderen 18 worden, mogen ze blijven wonen zolang ze willen. "We hebben nooit de intentie gehad een groot pleeggezin met vier pleegkinderen te worden. Wij wonen nogal ruim en dan krijg je al snel de vraag of er nog een extra kind geplaatst kan worden. Zo is het gegroeid. Ik probeer nu te voorkomen dat er nog kinderen bij ons geplaatst worden, maar je hoort al aan mijn formulering dat ik niet zeker weet of dat gaat lukken."
- Pleegouders zijn beide vijftigers. "Bij ons in huis is de sfeer: we doen dit met ze allen. Toen onze volwassen kinderen nog thuis woonden, hielpen die ook mee. En nu helpen onze pleegdochters van 19 en 17."

Organisatie en financiën

- Het pleeggezin woont op buitenplaats Eyckestein, een groot landhuis op een landgoed. Het huis is in drieën gedeeld en er wonen drie gezinnen. Het landgoed is al langer in de familie. De zus van de pleegvader ging eruit. Het was toen logisch dat er iemand van de familie introk. Van de drie gezinnen in het landhuis hebben pleegouders het grootste deel.
- Zowel pleegvader als pleegmoeder hebben een eigen bedrijf: een blokfluitfabriek en een verzekeringskantoor. "Het landgoed zelf is eigenlijk ook een groot bedrijf. Het grote voordeel van werken in je eigen bedrijf is dat je je tijd flexibel kunt indelen. We zijn er veel voor de kinderen en moeten dan 's avonds wat werken."
- Er is geen externe ondersteuning, geen website (wel over het landgoed) en geen externe nieuwsbrief.

Succesfactoren

- Het grote voordeel van buiten wonen is volgens de pleegmoeder de ruimte. "Voetballen met vriendjes op het grasveld, boomhutten bouwen, surfen op de vijver, springen op de trampoline, de geiten uitlaten in het bos, het kan allemaal. En als een kind door het lint gaat, dan hoeft niet de hele buurt daarvan mee te genieten. Wonen in een groot huis heeft ook het voordeel dat je minder op elkaars lip zit. Je kunt je makkelijk even terugtrekken, zowel de kinderen als wij."
- De pleegmoeder ziet pleegzorg als een hele belangrijke interventie in een kinderleven. "Je kunt ze echt iets bieden. Je laat zien dat er ook mensen zijn die wel te vertrouwen zijn en die je willen helpen. Het gaat niet altijd goed. Twee kinderen die hier een tijd gewoond hebben, zijn inmiddels overleden. Niet omdat wij het niet goed hebben gedaan of omdat anderen het niet goed hebben gedaan. Het is zo gegaan omdat je praat over een kwetsbare groep jongeren. Het blijft heel erg natuurlijk."
- "Ieder nieuw kind gaf ons een adrenalinestoot. Het blijft een uitdaging om een kind weer op de rails te krijgen. Ik doe het nog steeds met heel veel plezier. En we proberen de humor te bewaren, al dan niet pas achteraf."

Pionieren met duo-pleegzorg

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 8 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 6, in de leeftijd van 14 tot 19. Eén is er sinds een paar weken, één vanaf het begin en de rest is in de tussenliggende tijd gekomen. Plus vier jongeren die begeleid wonen op het erf.
- Aantal pleegkinderen gehad: 16. Inside heeft het concept duo-pleegzorg 'uitgevonden' en uitgewerkt. Samen met een bevriend echtpaar hebben ze een boerderij gekocht en die volledig gestript om elke vierkante meter te kunnen gebruiken. Beide echtparen hebben nu een eigen woning en er is een gemeenschappelijk middendeel dat de ene week bij de ene woning wordt getrokken en de andere week bij de andere. De huiskamer is daardoor heel groot. De zes slaapkamers voor de pleegkinderen bevinden zich op de eerste verdieping van het gemeenschappelijke deel. "Vrijdagavond doen we de overdracht en daarna gaan er zowel boven als beneden een paar deuren open en dicht." Pleegouders zijn vanaf het begin voor langdurige opvang gegaan. Nog niet zolang geleden hebben ze ook wat crisiskinderen opgevangen, maar dat gaf teveel onrust in het gezin. De eigen kinderen zijn inmiddels bijna allemaal het huis uit. Twee zussen wonen al zeven jaar op de boerderij. Er zijn kippen, een haan, konijnen en katten.
- "Wij hebben wel eens overwogen meer kinderen op te nemen. Onze pleegkinderen zeiden toen: dan wordt het net een leefgroep, doe dat maar niet. Toen wij begonnen, zaten we meteen vol omdat SGJ een deel van een leefgroep bij ons plaatste. Nu werken we ook samen met de regionale pleegzorgorganisatie Trias. Er is ook een kind geplaatst via de William Schrikker Groep. Formeel is een deel van de kinderen bij ons geplaatst en een deel bij de burens. In de praktijk hebben onze pleegkinderen vier pleegouders. De pleegkinderen eten steeds aan dezelfde tafel. Het is meer dat de pleegouders verhuizen dan dat zij verhuizen. Onze pleegkinderen zijn volledig ingesteld op de manier waarop het hier gaat. Voor hen is het echt geen groot ding dat de ene week de ene pleegouders aan tafel zitten en de andere week de andere. Kinderen met zware hechtingsproblemen doen het hier goed. Als er twee pleegouderechtparen zijn, dan is de emotionele claim naar het pleegkind kleiner. Dat hadden we niet van tevoren bedacht. We hebben het, samen met de pleegkinderen en met de pleegzorgorganisaties, gaandeweg ontdekt. Eén van onze pleegkinderen heeft een zeer ernstige hechtingsstoornis. Het is echt een wonder dat zij nu al jaren in hetzelfde gezin woont."
- "Toen wij plannen aan het maken waren en bedacht hadden dat wij als vier pleegouders voor pleegkinderen wilden gaan zorgen, hebben we de SGJ gebeld met de vraag of dat kon. Ze hadden geen idee, zeiden ze. Toen hebben we het aan Pleegzorg Nederland gevraagd. Die hadden er ook nog nooit van gehoord, maar ze hebben het uitgezocht: juridisch kon het. SGJ leek het echter niet verstandig en niet goed voor de jongeren. Maar wij waren eigenwijs en hebben het toch gedaan. Door het grote tekort aan pleegouders zaten we ook meteen vol. Inmiddels ziet SGJ ons een beetje als voorbeeld en hebben ze ons model opgenomen in het zorgaanbod van SGJ."
- Sinds vorig jaar staan er op het erf vier kleine appartementen. "Voor veel pleegkinderen is de stap naar volwassenheid moeilijk. Bij ons kunnen ze langzaam leren wennen aan meer zelfstandigheid. In twee van de vier appartementen zitten pleegkinderen die tot voor kort bij ons in huis woonden. De twee anderen zijn nieuwe instroom. Het is de bedoeling dat de jongeren er een jaar of twee blijven wonen. De vier kleine appartementen mochten als aanbouw tegen de boerderij aangebouwd worden. Maar dat zou het karakter van de boerderij teniet doen. We hebben advies ingewonnen en de gemeente toen een brief geschreven waarin we stelden dat we ons aan de wetgeving hielden door de appartementen in de tuin te bouwen. Wij zagen het als pleegzorg-gerelateerde ruimten. Een jaar lang hebben we niets van de gemeente gehoord. Toevallig deze week kregen we te horen dat ze willen meewerken aan een juridisch goede oplossing. Ik denk dat de transitie van de jeugdzorg naar de gemeente daarbij een rol heeft gespeeld. En hopelijk zien ze ook in dat wij op een hele goedkope manier goede burgers proberen af te leveren aan de maatschappij."

- "Wij hebben Ininside opgericht met goede vrienden. Maar om zoiets te doen, hoef je niet bevriend te zijn. Wij wonen niet bij onze burens in huis. Op zich kan ik zo hun huis in. Maar dat zou ik zonder reden nooit doen en ook niet zonder te kloppen."
- Alle vier de pleegouders zijn rond de 55 jaar oud.

Organisatie en financiën

- De beide pleegoudersparen zijn al lang bevriend. Ruim tien jaar geleden bleek dat ze allebei graag pleegkinderen zouden opvangen, maar dat hun huizen daarvoor niet zo geschikt waren. Hun eigen kinderen waren inmiddels pubers. "Dat vinden wij een leuke doelgroep. Wij denken ook dat we goed met hen kunnen omgaan. Er is bovendien een grote vraag naar opvangplekken voor pubers. We zijn toen gezamenlijk plannen gaan maken en die plannen vervolgens gaan uitvoeren. Eerst zochten we een boerderij in de buurt van Meppel, waar we woonden. Dat lukte niet of we vonden de locaties te afgelegen liggen. We wilden niet dat onze pleegkinderen 15 kilometer moesten fietsen naar hun vrienden. Uiteindelijk vonden we deze boerderij in Zwolle-Zuid. Het ligt ideaal. In de stad, maar toch de ruimte van een boerderij en een groot erf van 3000 m²."
- De boerderij is gekocht van de boer die er tot 1960 daadwerkelijk boerde. Ten zuiden van Zwolle lagen enkele gehuchten die bestonden uit losse boerderijen. De gemeente heeft daar een nieuwbouwwijk omheen gebouwd. De beide pleegoudersparen hebben allebei de helft van de boerderij gekocht. Dat konden ze financieren door de verkoop van hun oude woningen en door het nemen van een hypotheek. "Wij konden niet de vraagprijs bieden. Een projectontwikkelaar kon dat wel. Ik heb toen de makelaar gevraagd om toch nog even naar de eigenaar te bellen. Daar hadden wij namelijk een goed gesprek mee gehad en hij vond ons project interessant. De eigenaar heeft de makelaar toegezegd dat hij het aan ons wilde verkopen. Dat kostte hem wel iets van 20%... We konden vervolgens onze vijf achterburen gelukkig maken door hen een stuk van het erf te verkopen, waardoor hun achtertuin verdubbelde."
- Het grote werk van de verbouwing werd gedaan door aannemers. "Wij zijn lid van een kerkelijke gemeente. Die zeiden: wij willen helpen. En dat hebben ze gedaan. Er zijn letterlijk honderden vrijwilligers gekomen die de verbouwing hebben afgemaakt. We krijgen ook financiële steun van hen. Het gaat om een grote groep mensen die elke maand een klein bedrag voor ons project over hebben. Elke maand ontvangen we per gezin tussen de 800 en de 900 euro. Dat gebruiken we onder andere voor het opvangen van kinderen waar we geen vergoeding meer voor krijgen, bijvoorbeeld omdat ze 18 jaar geworden zijn. Voor de jongeren die in onze appartementen in de tuin wonen, krijgen we soms een klein pgb-tje. Meestal niet. Wij zijn geen instelling, die geld moet verdienen aan de kinderen. Ons inkomen en dat van de burens moet in principe voldoende zijn."
- Pleegouders hebben niet het gevoel in een pleegzorgboerderij te wonen. "Die term zegt mij niet veel. Wij zijn een bijzonder pleeggezin en wij wonen toevallig in een boerderij."
- Pleegouders hebben bewust de mogelijkheid opengehouden om te kunnen stoppen als pleegouder. "We hebben daar wel met elkaar over gesproken. Als één echtpaar stopt, wordt er gekeken of er een nieuw pleegouderspaar gevonden kan worden om hun huis te kopen, zodat het project kan doorgaan."
- De pleegvaders zijn leidinggevende in een school en onderwijsadviseur in het hoger onderwijs. Eén van de pleegmoeders werkt twee dagen per week in het basisonderwijs, de andere pleegmoeder is anderhalf jaar geleden gestopt met haar baan in het speciaal onderwijs om zich helemaal op de pleegkinderen te kunnen richten.
- Er is een Stichting Ininside opgericht om de geldstromen van donaties transparant te houden. Met grote regelmaat worden er nieuwsbrieven gestuurd naar alle mensen die geld doneren. Zij worden ook uitgenodigd op open dagen en krijgen elk jaar een mooie kerstkaart. Er is een website om te laten zien wat Ininside doet en waarom ze dat doet. "Zo komen wij nog eens in contact met mensen die het concept duo-pleegzorg interessant vinden. 10-site is op die manier ontstaan. En laatst zijn we door mensen in Zeeland benaderd. Wij zeggen wel eens tegen elkaar dat het mooi zou zijn als iedere stad een eigen Ininside zou hebben..."

Succesfactoren

- Volgens pleegouders is ruimte 'niet noodzakelijk maar wel heel prettig' als je pubers wilt opvangen. "Veel van onze pleegkinderen moeten veel kunnen bewegen. Dat kan hier. Er is een basketbalveld, de hele zomer staat er een zwembad van vier bij acht meter, ze kunnen een balletje trappen, er staan tafeltennistafels, enzovoorts. En binnen kunnen ze zich terugtrekken in een eigen kamer."
- Het duo-pleegzorgconcept zorgt er volgens de pleegouders voor dat de verantwoordelijkheid voor de pleegkinderen beter verdeeld wordt. "De week dat we niet voor de pleegkinderen zorgen, voelen we die verantwoordelijkheid ook niet. Koken, huiswerkbegeleiding, problemen, in principe ligt het op het bord van de burens. Het is best intensief om voor zes pubers en vier jongeren rond de 20 te zorgen, plus in het begin dan nog onze eigen kinderen. Toen we hier net woonden, hadden we de neiging om elkaar bij elke crisis te betrekken. Daar zijn we snel mee gestopt. Alleen een echt grote crisis, bijvoorbeeld toen een van de pleegkinderen wegliep, pakten we met z'n vieren aan."

Duizenden euro's per maand via het netwerk

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds bijna één jaar, al hebben ze wel drie keer een paar maanden crisisopvang gedaan de afgelopen jaren.
- Aantal pleegkinderen nu: 4.
- Aantal pleegkinderen gehad: 4. Pleegouders (pleegouders I) vangen de pleegkinderen op samen met een ander pleegouderechtpaar (pleegouders II). 10-site is ontstaan toen een groep mensen in de kerk nadacht hoe ze maatschappelijk meer betrokken zouden kunnen zijn. Ze wisten al snel dat ze iets voor tieners wilden doen. Viavia kwamen ze terecht bij Ininside, een project waarbij twee echtparen om de week een aantal pleegkinderen opvangen. Dat model hebben ze gekopieerd en waar dat kon verbeterd. Op dit moment hebben ze vier pleegkinderen (twee van 17, één van 16 en één van 13). De pleegzoon van 17 is bezig eigen woonruimte te zoeken. De pleegdochter van 17 is daar nog niet aan toe en blijft wonen op de boerderij zolang als dat nodig is. "Wij hebben altijd gezegd dat het niet betekent dat wij stoppen als de pleegzorgvergoeding stopt. Wij richten ons bewust op tieners omdat wij daar een hart voor hebben en omdat er voor hen moeilijk pleegzorgplaatsen te vinden zijn. Tieners worden 18. Dat weet je van tevoren."
- Het kennismakingstraject rond een vijfde pleegkind loopt. Uiteindelijk willen de pleegouders door middel van geleidelijke uitbreiding naar zes pleegkinderen. Die worden allemaal geplaatst via SGJ. "Wij hebben onze pleegzorgcursussen gedaan bij Lindenhout. Maar zij wilden niet meewerken aan ons project. Ik denk dat ze niet goed wisten wat ze met ons aan moesten en ze konden ons ook niet makkelijk in een hokje plaatsen. Met SGJ klikte het wel, vanaf het begin. We draaien nu bijna een jaar en SGJ is heel enthousiast over ons." Er wonen op de boerderij geen pleegkinderen met een diagnose. "Wij zijn er voor tieners bij wie het in de thuissituatie niet meer gaat. Het lukt natuurlijk niet helemaal om kinderen te krijgen waar niets mee aan de hand is. Zo is dat nu eenmaal." Van de vijf eigen kinderen van pleegouders II wonen er nog twee thuis (17 en 18 jaar oud). Pleegouders I hebben geen kinderen.
- Pleegouders I zijn 38 en 37, pleegouders II zijn 53 en 52.

Organisatie en financiën

- 10-site is gevestigd in de boerderij waar pleegouders I al 13 jaar wonen. Ze hebben de boerderij toentertijd gekocht omdat ze graag buiten wilden leven. Er zijn paarden, kippen en een hond, maar het is geen actieve boerderij. Pleegouders zien het als een woonhuis in een landelijke omgeving. Het perceel is 1 hectare groot.
- De boerderij is inmiddels eigendom van de Stichting 10-site. Het is verbouwd tot een drie-onder-een-kap. Pleegouders I wonen in het rechterdeel, pleegouders II in het linkerdeel en de pleegkinderen hebben hun best royale slaapkamers in het middengedeelte. De woonkamer van het middendeel wordt elke week gekoppeld aan de woonkamer van een van de beide pleegouderechtparen. De woonkamer is daardoor heel groot. Elke vrijdagavond doen de beide echtparen overdracht. "Daar zijn we zo'n anderhalf uur mee bezig. Dan hoor je wat er heeft gespeeld de afgelopen week en wat er de komende week moet gaan gebeuren. De week dat je niet voor de pleegkinderen moet zorgen, ben je er ook helemaal uit. Dat is goed om zelf weer energie op te bouwen. Zo'n constructie kan natuurlijk alleen werken als je het andere echtpaar 100% vertrouwt en als je het goed met elkaar kunt vinden."
- De Stichting 10-site heeft de aankoop en de zeer ingrijpende verbouwing van de boerderij kunnen financieren dankzij een vermogende particulier, de PDKN (de 'bank' van de protestantse kerk in Nederland) en de Rabobank. Beide echtparen hebben een bedrag ingelegd als lening en betalen huur om er te mogen wonen. Daarnaast is er een donateursgroep, bestaande uit familie, vrienden, kennissen en mensen uit de kerk. Zij hebben zich schriftelijk garant gesteld voor een maandelijks bedrag van in totaal enkele duizenden euro's. Deze garanties hebben meegespeeld bij het krijgen van een hypotheek.

"Het krijgen van die hypotheek was trouwens niet eenvoudig. Het is op dat vlak natuurlijk ook een moeilijke tijd."

- "Dit is, vanuit ons standpunt gezien, een dure vorm van pleegzorgopvang. Van de overheid of pleegzorgorganisaties krijg je voor de aankoop of de verbouwing van het pand niets. De pleegzorgvergoeding is maar een bescheiden bedrag."

- Er is bewust voor gekozen om de stichting 10-site het pand te laten kopen en niet de beide pleegouders zelf. "Op deze manier gaat de opvang door als één van de pleegouderechtparen geen pleegouders meer kan of wil zijn. Het bestuur van de stichting heeft dan in feite een vacature voor een nieuw pleegouderechtpaar."

- Alle pleegouders werken buitenshuis. De pleegvaders full time (autoverkoper en bij een bouwbedrijf) en de pleegmoeders part time (verloskundige en bejaardenverzorgende).

- Er is een website en een externe nieuwsbrief. "Je moet de relatie met de mensen in de donateursgroep goed onderhouden, anders lopen ze weg. Dat is best moeilijk. Zolang het over de bouw ging en onze plannen, hadden we veel te vertellen. Maar nu kunnen we niet zomaar het levensverhaal van onze tieners op tafel leggen."

- Eén keer per jaar organiseren de pleegouders een actie om geld in te zamelen, zoals bijvoorbeeld het verkopen van aardbeien op Koninginnedag.

Succesfactoren

- De ruimte binnen en buiten zijn volgens pleegouders grote troeven.

- Terugblikkend op de afgelopen vijf jaar constateren pleegouders dat het hele traject wel lang heeft geduurd. "Je moet alles zelf uitzoeken. De financiën, hoe je het juridisch moet regelen, waar je op moet letten, hoe je het organiseert, eventuele bestemmingsplanwijzigingen, de verbouwing, noem maar op. Dat heeft bij ons lang geduurd en het was vaak heel moeilijk. We hebben verschillende keren op het punt gestaan om ermee te stoppen. Maar dan dachten we: doorzettingsvermogen hebben we straks ook nodig, dus moeten we nu ook kunnen doorgaan."

Bewust een pleegzorgboerderij

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 13 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 8. Vier kinderen wonen er al jaren en blijven naar verwachting tot ze volwassen zijn. Daarnaast zijn er sinds negen maanden vier crisisplaatsingen in huis.
- Aantal pleegkinderen gehad: 65 (hieronder vallen ook kinderen die niet via pleegzorgorganisaties op de boerderij zijn geplaatst). Pleegzorgboerderij De Essenburg is in 2002 opgericht door een pleegmoeder (nu 43) en een bevriend echtpaar, pleegvader en pleegmoeder II (nu allebei 55). Pleegvader woont inmiddels niet meer op de boerderij. De twee eigen kinderen van het echtpaar hebben nog enige jaren op de boerderij gewoond, maar waren toen al bijna volwassen of volwassen.
- Er zijn op De Essenburg pleegkinderen geplaatst door pleegzorgorganisaties, de GGZ, bureau jeugdzorg, zorgkantoren, individuele hulpverleners en voogden, dan wel via familieleden van de pleegkinderen of op vraag van de politie. Het ging daarbij om alle mogelijke varianten: crisisopvang, weekend- en vakantie-opvang, observaties, langdurige opvang, tienermoeders met kind en geheime plaatsingen. Het grootste aantal kinderen dat tegelijk werd opgevangen was elf. Zeven keer zijn twee broers en zussen opgevangen, twee keer drie broers en zussen. De regionale pleegzorgorganisatie heeft in het verleden aangegeven een monopolie te willen op het kunnen plaatsen van kinderen, maar in de praktijk is het daar niet van gekomen: door het gebrek aan opvangplaatsen zijn plaatsingen op de Essenburg doorgegaan. De Essenburg heeft geen specialisme. "Hier zijn kinderen geplaatst met allerlei diagnoses. Van foetaal alcohol syndroom tot zware psychiatrische stoornissen en van autisme tot hechtingsstoornis, zwaar adhd en zwakbegaafden."

Organisatie en financiën

- Pleegzorgboerderij De Essenburg is gevestigd in een stolpboerderij. In het voorhuis wonen de bejaarde ouders van pleegmoeder II. De stolp zelf is bij de renovatie in 2002 volledig gestript, waarna op de eerste verdieping acht kinderslaapkamers zijn gebouwd. Voor de pleegouders zijn er beneden slaapkamers. Er is ook nog een zelfstandig appartementje in de boerderij. Er zijn plannen om in de grote buitenschuur op termijn zelfstandige units te bouwen om begeleid wonen voor jongeren op het erf mogelijk te maken.
- Op het erf staat een paardenstal met paarden. Er is ook een paardrijbak. Er zijn honden en kippen en in het verleden waren er ook schapen, geiten en andere boerderijdieren. Het hele terrein beslaat anderhalve hectare.
- Toen het pand werd gekocht, hadden alle drie de pleegouders een fulltime of bijna fulltime baan. Ze hadden ook hun huizen verkocht. Daarmee kon de hypotheek zonder veel problemen geregeld worden. Alle drie de pleegouders bezitten een deel van de boerderij naar rato van het bedrag dat zij hebben ingelegd. De beide pleegmoeders werken op dit moment allebei 32 uur per week als leidinggevende in de zorg en als consultant.
- Op dit moment verblijven er geen kinderen met een pgb op de boerderij. In de afgelopen dertien jaar is dat wel een keer of tien het geval geweest, zowel voor weekendopvang als voor 24 uren zorg. "Voor ongeveer een derde van alle kinderen die hier hebben gewoond, is nooit enige vergoeding betaald. Dan belt de politie dat een moeder met een klein kind al drie dagen door de stad zwerft, dat ze bedreigd wordt en dat alle opvangplekken vol zijn. Wat moet je dan? Sommige van onze vaste pleegkinderen zouden overduidelijk een indicatie moeten hebben voor een pgb, bijvoorbeeld vanwege foetaal alcoholsyndroom of vastgestelde zware psychiatrische stoornissen. Door bureaucratische rompslomp, langdurige en verkeerde besluitvormingsprocedures en slecht functionerende voogden hebben we die echter nooit gekregen. Heel frustrerend. Het grote probleem is dat die diagnoses vaak niet gesteld zijn vóór de plaatsing. In de praktijk blijken pleegzorgorganisaties niet bereid of in staat om aan diagnoses het bijbehorende budget te hangen als een kind eenmaal is geplaatst. Het is eigenlijk te belachelijk

voor woorden. Soms kwam er wel een pgb, maar dan ging die volledig naar de behandeling en was er niets voor de opvang die wij bieden, ook niet als er altijd iemand bij die jongere moet zijn. Pgb-gelden zijn ook wel eens terechtgekomen bij de biologische ouder, die er vervolgens leuke dingen van kocht. Dat ging om vele duizenden euro's. We hebben in de afgelopen dertien jaar echt ook wel te maken gehad met goede pleegzorgwerkers. Maar in het algemeen kan ik over het proces van plaatsing en de 'begeleiding' kort zijn: dat is bij 65 plaatsingen 65 keer niet goed gegaan."

- De Essenburg heeft zich vanaf het begin een pleegzorgboerderij genoemd. Ze voelen zich hobbyboeren. Met het verhuren van één paardenbox en het bieden van plaatsen voor enkele caravans wordt een zeer bescheiden bedrag verdiend.

- Vier keer per week wordt er 's ochtends drie uur schoongemaakt en ander huishoudelijk werk gedaan. Voor naschoolse opvang wordt een gastouder ingehuurd. Dat wordt allemaal betaald uit de pleegzorgvergoeding en uit het inkomen van de pleegmoeders.

- De Essenburg heeft een website, een onregelmatig uitkomende elektronische nieuwsbrief en de ANBI-status. Pleegmoeders zijn heel actief in het vinden van aanvullende financiering. Er zijn een aantal sponsors die regelmatig geld doneren om bijvoorbeeld een kleine verbouwing of een tweedehands auto te financieren, zoals bijvoorbeeld de Rotary. Op de boerderij worden regelmatig klusdagen georganiseerd, waar enkele tientallen medewerkers van een bedrijf of organisatie dan een hele dag grote klussen uitvoeren, zoals een hek aanleggen om het hele terrein. Sommige lokale bedrijven steunen de boerderij met etenswaren die bijna over tijd zijn."

Succesfactoren

- Pleegouders zijn bewust op een boerderij gaan wonen toen ze aan pleegkinderen begonnen. "Het ritme van een boerderij geeft structuur en dat is prettig bij het soort kinderen dat wij opvangen. De setting waarin je leeft, beïnvloedt je gedrag, zo simpel is het. Het omgaan met dieren heeft ook therapeutische werking. Dat is bewezen in allerlei onderzoeken. Het werkt als een spiegel en leert kinderen en jongeren over hun eigen gedrag."

- De ruimte op een boerderij is volgens pleegouders ook heel belangrijk, zowel binnen als buiten. "Ze kunnen zich terugtrekken op hun kamer, ze kunnen achter de computer in één van de woonruimtes en ze kunnen buitenspelen zoveel ze willen."

- Een nadeel van het wonen op een pleegzorgboerderij is volgens pleegmoeder de bereikbaarheid. "Het is veel reizen voor jezelf, de ouders met een bezoekenregeling en hulpverleners. Daar staat tegenover dat de kinderen en jongeren minder bloot staan aan allerlei verleidingen dan in een stad het geval zou zijn geweest. Een ander nadeel is dat al het onderhoud ook meteen over grote bedragen gaat omdat het pand zo groot is."

Veel broers en zussen

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 19 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 11.
- Aantal pleegkinderen gehad: 43, zowel crisisopvang van een paar weken tot meerdere maanden als langdurige opvang. Het grootste aantal pleegkinderen dat ooit op de boerderij woonde, is de huidige elf. De eigen kinderen, nu 27, 29 en 30 jaar oud, zijn inmiddels al jaren het huis uit. Op dit moment wonen er twee broers van 9 en 10 jaar, drie broers en zussen (6, 10 en 11 jaar oud) en een meisje met Down van 16 jaar dat drie dagen per week bij haar ouders woont en vier dagen op de boerderij verblijft. Tijdelijk is er een netwerkplaatsing van een jongen van 17 met een verstandelijke beperking. Hij komt al 13 jaar als zijn ouders de zorg niet aan kunnen. Er woont ook nog een pleegzoon van 20 in het gezin totdat hij klaar is uit te vliegen. Daarnaast is de pleegmoeder gezinshuisouder voor vier kinderen met een lichte verstandelijke beperking. Die kinderen zijn geplaatst door Leekerweide, een organisatie voor zorg aan verstandelijk gehandicapten in Noord-Holland. Het gaat om drie kinderen uit één gezin, plus een jongen van wie de zus voorheen ook op de boerderij heeft gewoond. Zij gaan naar het speciaal onderwijs en de oudste naar het VMBO. Het is de verwachting dat alle vaste pleegkinderen tot hun 18e op de pleegzorgboerderij blijven wonen. "Of langer. Je zet hen dan natuurlijk niet op straat."
- Er zijn op de pleegzorgboerderij vaak broers en zussen tegelijk opgevangen. "Dat heeft onze voorkeur. Wij hebben bij meerdere plaatsingsverzoeken aangegeven te willen wachten tot er een dubbelplaatsing zou komen. Zeer onlangs hoorde mijn zus op haar werk bij Humanitas toevallig dat er twee broertjes en een zusje een plek moesten krijgen. Parlan en ook Jeugdformaat gaven aan geen plek voor drie kinderen uit een gezin te hebben. Wij hebben toen onze pleegzorgorganisatie (Leger des Heils) benaderd en aangegeven dat wij daar wel plaats voor hadden. Zij waren meteen enthousiast. In twee maanden was alles geregeld. Zo snel is het nog nooit gegaan. Wij zijn inmiddels met alle vaste pleegkinderen overgegaan naar het Leger des Heils, omdat Parlan vindt dat ze geen goede zorg kunnen garanderen als zij niet de alleen-plaatser zijn. Ze willen dan ook niet samenwerken met andere (pleegzorg)organisaties. Het Leger des Heils wil in het noorden van Noord-Holland juist graag uitbreiden."
- Een flink deel van de huidige en voormalige pleegkinderen heeft autisme of ADHD. "Uit ervaring weten wij daar inmiddels goed mee om te gaan. In al die jaren leer je wat wel werkt en wat niet. Wij hebben gemerkt dat het hebben van een mix van verschillende niveaus (qua IQ) en leeftijden heel goed kan werken. Pleegkinderen vinden vaak dat hen onrecht is aangedaan, wat op zich in veel gevallen ook inderdaad het geval is. Ze hebben dan de neiging zichzelf zielig te vinden. Als je er een kind met een verstandelijk laag niveau naast zet, dan nemen ze uit zichzelf zorgtaken op zich. Helpen met eten, een veter strikken, dat soort dingen. Het doet hen vaak goed als ze iets voor een ander kunnen doen."
- Op de boerderij is ook een paard, een pony, kippen en konijnen. "Op de jongste twee na hebben alle kinderen een taak of taakje bij het verzorgen van de dieren. Op die manier leren ze verantwoordelijkheid te nemen, ook als ze een keer geen zin hebben om de dieren te verzorgen."
- Pleegouders zijn 54 en 53 jaar oud.

Organisatie en financiën

- De pleegzorgboerderij is gevestigd in een oude boerderij, waar vroeger koeien en varkens gehouden werden. Het terrein is 5000 m² groot. De vroegere koeienstal is nu een grote schuur. In de boerderij bevinden zich dertien slaapkamers, elf toiletten, zeven badkamers en één appartement. Het pleeggezin woont sinds zeven jaar op deze boerderij. Daarvoor woonden ze in een vrijstaande bedrijfswoning en daarvoor weer in een rijtjeshuis. Ook toen waren er al pleegkinderen. Ze zijn bewust naar de boerderij verhuisd omdat ze meer ruimte en rust voor de pleegkinderen wilden. De hypotheekaanvraag bij

Triodos Bank ging relatief soepel. Pleegouders hebben de bedrijfswoning voor een goede prijs kunnen verkopen en ze hadden op dat moment een aantal kinderen met een pgb (dat meetelt als inkomen op basis waarvan de draagkracht kan worden berekend). In de praktijk heeft de bank ook de pleezorgvergoeding mee laten wegen bij het bepalen van de draagkracht.

- Momenteel krijgt de pleezorgboerderij voor de twee 'logeerkinderen' een pgb. Deze persoonsgebonden budgetten worden beheerd door de ouders. "Dankzij de pgb-vergoeding kunnen wij de boerderij draaiend houden. Met alleen de pleezorgvergoeding lukt dat niet. Sterker nog, de pleezorgvergoeding is af en toe zelfs niet toereikend. De pleegmoeder is daarnaast fulltime in dienst van zorginstelling Leekerweide als gezinshuisouder voor de vier kinderen met een lichte verstandelijke beperking.

- Berakha is een door Calibris gecertificeerd leerbedrijf. Er zijn overdag altijd stagiaires. Op zaterdag is er een vaste medewerkster die meehelpt. Er zijn ook vaste schoonmaaksters. Er is daarnaast een meisje van 40 met een verstandelijke beperking die één dag per week helpt in de huishouding. Zij wordt daarvoor niet betaald. Het is in feite een vorm van dagbesteding. "We hebben onlangs de vraag gekregen of we ons dagbestedingsaanbod kunnen en willen uitbreiden. Daar zijn we nog over aan het nadenken."

- Achter de pleezorgboerderij staat een stichting. Via het stichtingsbestuur komt er op dit moment per jaar ongeveer duizend euro aan giften binnen. Er is in het verleden gewerkt met een fondsenwerver, onder andere voor het inrichten van slaapkamers, de eetkamer en de keuken. Dat werd geregeld door het stichtingsbestuur. Omdat er minimaal twee kinderen met een verstandelijke beperking op de boerderij wonen, mogen de pleegouders collecte lopen namens het Fonds verstandelijk gehandicapten. "Dat gaat worden aangepakt met vrijwilligers en stagiaires. De pleezorgboerderij mag de helft houden van wat we ophalen."

- "Toen we net op de boerderij woonden, kregen we bezoek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Die zeiden dat ze gingen kijken onder welke regelingen wij zouden gaan vallen. Bij het tweede bezoek was dat ineens duidelijk: ze zagen ons als een instelling. Eén van ons tweeën moest een zorgopleiding niveau 4 gevolgd hebben omdat we anders geen verantwoorde zorg zouden kunnen leveren. Ik had zelf wel allemaal ervaringscertificaten als medewerker gehandicapten- en jeugdzorg (in feite de hele opleiding, behalve Nederlands en Engels), maar dat telde in de ogen van de inspectie niet mee. Mijn man leert nogal makkelijk, dus hij is nu de opleiding Maatschappelijke Zorg aan het volgen. Omdat we al 19 jaar pleezorg leveren en dus veel ervaring hadden opgedaan, voelde de opleidingseis een beetje overdreven aan. We begrijpen dat er verantwoorde zorg geleverd moet worden maar moeten erg wennen aan het feit dat nu alles op papier gezet moet worden. Bijvoorbeeld ons werkoverleg, dat deden we 's avonds in bed. Zo van: wie brengt morgen het ene kind ergens heen en wie past op de anderen? Dat moet nu dus allemaal in verslagen worden vastgelegd. We dienen verder haast geen medicatie toe, maar moesten wel een heel uitgebreid medicatiebeleid maken met daarbij de benodigde formulieren. Ook wilde de inspectie dat wij een HKZ-certificaat (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) zouden halen. Dat waren we toch al van plan en die hebben we in 2014 behaald."

- Logeer- en pleezorgboerderij Berakha heeft een eigen summiere website. Het belangrijkste doel is bekendheid geven aan het werk dat er wordt gedaan. "Daarnaast hoop je altijd om via de website vrijwilligers aan te trekken of hulp te krijgen. Mensen kunnen dankzij de website ook beter inschatten of wij een antwoord zijn op hun hulpvraag."

Succesfactoren

- Pleegmoeder wist al vanaf haar 16^e, toen zij verkering kreeg met haar huidige man, dat zij later kinderen wilde adopteren of pleegouder wilde worden. "Het was het eerste dat ik zei in ons eerste serieuze gesprek. 'Het kan zijn dat er later kinderen bij ons in huis komen die niet meer thuis kunnen wonen', zei ik tegen mijn oudste dochter toen zij twaalf was. 'Jaja, hou er maar over op, want dat zeg je altijd, maar je doet het toch niet', was haar reactie. We hadden toen al wat ervaring met het opvangen van kinderen uit onze omgeving. Onofficieel, zonder pleezorgvergoeding en altijd gesteggel met de ouders als er kleding gekocht moest worden of een klassenfoto moest worden betaald. Mijn man en ik hebben naar aanleiding van dat gesprekje met onze dochter besloten één of twee kinderen te gaan

opvangen, liefst afkomstig uit hetzelfde gezin. Dat werden er uiteindelijk dus aanzienlijk meer dan twee. Wij doen dit allemaal mede vanuit onze christelijke levensvisie. Berakha betekent: niets zonder Gods zegen. God wil jou zegenen dus. Wij zien onszelf als een kanaal om die zegen te verspreiden door jongeren en kinderen te helpen. Een deel van de pleegkinderen die hier zijn geplaatst, zijn ook gekomen omdat de ouders het fijn vonden dat ze op een plek kwamen waar ze christelijke normen en waarden zouden leren."

- De ruimte binnen en buiten is volgens de pleegmoeder de belangrijkste troef van de pleegzorgboerderij.

- Dat broers en zussen op één pleegadres konden worden opgevangen, is voor de pleegouders een heel belangrijk resultaat.

- "We krijgen veel mensen over de vloer die zich aan het oriënteren zijn om zelf iets dergelijks te beginnen. Mijn broer is nogal goed in het praten met oudere jeugd. Hij ontlastte ons daar wel eens mee door te praten met onze tieners. Een tijd geleden verloor hij zijn baan. 'Waarom ga je niet doen waar je goed in bent?', vroeg ik hem. Nu vangt hij 13 jongeren op en is hij bezig een pleegzorg/jeugdzorgboerderij op te zetten."

Pleegzorg/jeugdzorgboerderij

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 6 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 7. Plus logeerkinderen en dagopvang.
- Aantal pleegkinderen gehad: 15-20. Pleegouders (57 en 53 jaar oud nu) verhuisden zeven jaar geleden naar Friesland om samen met hun dochter (die toen de SPH-opleiding volgde en nu 33 is) een pleegzorg/jeugdzorgboerderij op te zetten. Pleegouders hadden toen al twee pleegkinderen (in die tijd 9 en 11 jaar oud) uit een netwerkplaatsing, plus wat ervaring als pleeggezin voor crisisopvang. Er zijn bij Samen Thuis de afgelopen jaren kinderen geplaatst door Bureau Jeugdzorg, de William Schrikker Groep, NIDOS en vooral door Reik, een expertise- en behandelcentrum voor mensen met een lichte verstandelijke beperking in Noord-Nederland. Samen Thuis heeft zich inmiddels dan ook gespecialiseerd in de opvang van kinderen en jongeren met een verstandelijke beperking. De verwachting is dat de huidige 'woonkinderen' (7, 9, 10, 11, 14, 16 en 17 jaar oud) blijven tot hun 18^e. "Bij de oudere kinderen kijken we nu naar het vervolgtraject. We hebben een minderjarige asielzoeker, waarvan we nu al weten dat hij op zijn 18^e uitgezet zal worden naar Mongolië. Voor de anderen bekijken we samen met de betrokken hulverlening trajecten rond zelfstandig wonen of begeleid wonen, dat laatste al dan niet bij ons op onze boerderij. Als die trajecten allemaal niet rond zijn als onze kinderen 18 worden, hoeven ze natuurlijk niet meteen het huis uit."
- Het was oorspronkelijk de insteek van de pleegouders om broertjes en zusjes tegelijk te kunnen opvangen. In de praktijk is dat minder vaak gelukt dan verwacht. "Als onze zeven plaatsen vol zitten, kunnen we er simpelweg niet twee of drie kinderen bij plaatsen, al hebben we tijdelijk ook wel eens tien woonkinderen gehad. Het is ook voorgekomen dat twee nogal dominante broers voor de ontwikkeling van hun zusje beter op een andere locatie geplaatst konden worden dan hier bij haar. Dat was wel een moeilijke beslissing. We zorgen er in zo'n geval altijd voor dat er maximaal contact is tussen de kinderen, hier op de boerderij of door bijvoorbeeld gezamenlijk te gaan zwemmen of bowlen."
- Naast de 'woonkinderen' zijn er ook 'logeerkinderen' op pleeg-zorgboerderij Samen Thuis. Vaak komen ze om het weekend van vrijdag tot en met zondag en tijdens een deel van de vakantie. Het gaat om vele tientallen kinderen in de afgelopen zeven jaar. "Er is weinig doorstroming. Dat betekent dat de kinderen het hier naar hun zin hebben. Het gaat vaak, maar niet alleen, om kinderen met autistestoornissen. We hebben vijf logeerplaatsen in het weekend. In totaal hebben we tien kinderslaapkamers. Maar er gaan ook 'woonkinderen' in het weekend naar hun ouders of ergens anders heen. De logeerkinderen hebben bij ons hun eigen slaapplek. Heel soms moeten kinderen een slaapkamer een keertje delen in het weekend."
- Samen Thuis verzorgt ook dagbesteding. Op dit moment zijn er vier deelnemers, vroegtijdige schoolverlaters of jongvolwassenen die niet meekomen op de reguliere arbeidsmarkt. Het gaat om meehelpen in de tuin, het verzorgen van de dieren en huishoudelijke werkzaamheden. "We hebben bijvoorbeeld een verstandelijk beperkt meisje dat drie dagen per week naar school gaat en hier bij ons twee dagen komt helpen met handdoeken opvouwen, brood halen, wassen en dat soort dingen. Het aantal plaatsen is beperkt en je moet ook altijd kijken of iemand in de groep past."
- Voor de pleegkinderen krijgt Samen Thuis de gewone pleegzorgvergoeding, al dan niet aangevuld met een extra vergoeding wegens een verstandelijke handicap (ongeveer het dubbele). De financiering van de logeerkinderen en de dagopvang is over het algemeen geregeld via een beperkte pgb. "Die hele financieringsstructuur gaat veranderen omdat de jeugdzorg naar de gemeenten gaat. De gemeente heeft daar al enkele informatiebijeenkomsten over georganiseerd die we uiteraard hebben bijgewoond. We hebben nog geen persoonlijke gesprekken met ambtenaren gevoerd over de toekomst. Voor het jaar 2015 zijn de persoonsgebonden budgetten volgens de oude regeling doorgelopen." In twee gevallen wordt de vergoeding niet als pgb uitgekeerd, maar als zorg in natura. "Daar heb je een AWBZ-

erkenning voor nodig die wij natuurlijk niet hebben. We werken daarvoor samen met BEZINN, Boer En Zorg In Noord-Nederland. Deze vergoeding is overigens een stuk lager dan een pgb."

- Pleegouders wonen op de boerderij. De oudste dochter, die fulltime meewerkt, woont in de buurt. Inmiddels zijn ook de twee jongere broers (nu 29 en 24) professioneel bij het project betrokken en is het project in een VOF-structuur (Vennootschap onder Firma) gegoten. De boerderij staat op dit moment te koop. Samen Thuis wil met alle kinderen verhuizen naar een locatie (liefst in Drenthe), waar ze ook een camping ernaast kunnen exploiteren. "Dan kunnen we ook meer dagbesteding gaan aanbieden."

Organisatie en financiën

- De woonboerderij is een voormalig KI-station aan de rand van het dorp. Het heeft geen agrarische bestemming, maar wel een landelijke uitstraling. De tuin is een halve hectare groot.

- Samen Thuis noemt zich een 'pleeg-zorgboerderij'. "Die naam is er in gegroeid, zonder dat we er lang over hebben gediscussieerd. We willen pleegkinderen opvangen en een zorgboerderij zijn. Een 'pleeg-zorgboerderij' dus.

- Pleegouders hebben de woonboerderij kunnen financieren omdat de banken toen uitgingen van het geschatte toekomstige inkomen. Pleegvader en zijn oudste dochter werkten toen nog fulltime buiten de boerderij. De pleegzorgvergoedingen werden door de bank ook meegenomen in de berekeningen. "Dat lukt nu natuurlijk niet meer."

- Een agrarisch inkomen wordt er op de woonboerderij niet verdiend, maar soms zetten ze wel zelfgekweekte sla, eieren of geknutselde vogelhuisjes aan de weg om te verkopen.

- Een bekende Nederlander die anoniem wil blijven, sponsort Samen Thuis. "Ze hebben ons benaderd naar aanleiding van een artikeltje over ons in de krant. Elk jaar mogen we een project indienen. Nieuwe fietsen, tandems en een speeltuin in de tuin hebben we op die manier kunnen financieren."

- Samen Thuis heeft een website die ook is gekoppeld aan die van BEZINN en zorgboeren.nl. "We willen informeren over wat we doen en we willen gemakkelijk gevonden kunnen worden. Dat laatste is handig voor mensen die een plek zoeken voor dagbesteding of weekendopvang."

Succesfactoren

- Het grote voordeel van wonen in een woonboerderij is de ruimte, stellen pleegouders. "Wij bieden een huiselijke woonomgeving aan kinderen die thuis niet opgevoed kunnen worden. Een echte gezinssituatie. Aan de andere kant proberen we zo laagdrempelig mogelijk contact te onderhouden met de biologische ouders en met hier niet-wonende broers en zussen. En uiteraard gaan de pleegkinderen weer terug naar huis zodra dat kan."

- Omdat de pleegouders het project samen met hun drie kinderen doen, kan iedereen niet alleen gezamenlijk met de hele familie en de pleegkinderen op vakantie, maar ook alleen met het eigen gezin. "Voor de pleegkinderen verandert er dan niet veel. Het zijn dan niet de pleegouders die op de boerderij slapen, maar één van hun kinderen."

- "Werken met pleegkinderen geeft ontzettend veel voldoening."

Al meer dan veertig jaar

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 42 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 6.
- Aantal pleegkinderen gehad: zeker 200. De eerste plaatsing bij pleegmoeder via een kinderrechter was in 1973. Maar in de praktijk hebben er andere kinderen in haar gezin gewoond vanaf de geboorte van haar oudste dochter in 1965. Er zijn ook nog eigen kinderen geboren in 1969, 1979 en 1972. Alle vier haar eigen kinderen zijn op studieleeftijd het huis uitgegaan.
- Een groot deel van de pleegkinderen is een paar weken of een paar maanden gebleven. Zo'n 40 hebben er jarenlang gewoond, vaak tot ze zelfstandig konden wonen. Het maximale aantal pleegkinderen dat tegelijk is opgevangen, was 14. Dat was een jaar of vijf geleden. De meeste van hen zijn inmiddels teruggegaan naar hun ouders. Het is nadrukkelijk de bedoeling van pleegmoeder om broers en zussen samen op te vangen. De zussen van een van de tieners die er nu woont, hebben vroeger op de boerderij gewoond. Op Herme heeft zich niet gespecialiseerd in bepaalde doelgroepen. "Je weet van tevoren nooit wat je in huis krijgt. Qua diagnoses zit er van alles bij."
- Op dit moment wonen er zes pleegkinderen op Op Herme. Voor twee krijgt de pleegmoeder de normale pleegzorgvergoeding, voor twee kinderen wordt in de praktijk nauwelijks betaald en twee zijn er 18. Eentje daarvan krijgt 230 euro per maand bijstand, de andere krijgt studiefinanciering. Alle pleegkinderen die er nu wonen, zijn geplaatst door Rubicon Jeugdzorg. In het verleden zijn ook kinderen geplaatst door het Leger des Heils, verschillende instanties uit Amsterdam, via de kinderrechter en rechtstreeks door de ouders (vrije plaatsing of netwerkplaatsing).
- Pleegmoeder is 72 jaar. Eén van haar dochters (nu 40 jaar oud) is sinds twee jaar officieel co-pleegouder. Zij woont in een apart huisje op het erf van de boerderij met haar twee kinderen.

Organisatie en financiën

- Officieel is de boerderij een agrarisch bedrijf, maar dan wel in de vorm van een non-profit stichting. Pleegmoeder heeft 20 paarden, een ezel, een lama, een varken, poezen, pauwen, eenden en konijnen. Het is een bewuste keus geweest dat er veel dieren op de boerderij zouden zijn. "Ze zijn er voor de kinderen. Het is een soort natuurlijke therapie. Het verzorgen van dieren geeft structuur aan de dag en laat kinderen eigen verantwoordelijkheden nemen. Dieren verzorgen, knuffelen met dieren en paardrijden hebben een therapeutische werking voor getraumatiseerde kinderen, dat is inmiddels wel wetenschappelijk bewezen. Er komt wekelijks een rij-instructeur om paardrijles te geven aan de kinderen."
- De dochter die co-pleegouder is, werkt parttime als maatschappelijk werker bij een gespecialiseerde thuiszorgorganisatie. Ze is al meer dan 20 jaar heel nauw betrokken bij de pleegzorgboerderij. Pleegmoeder zelf is ook opgeleid als maatschappelijk werker.
- Op Herme werkt niet meer met vrijwilligers, maar wel al 25 jaar met alternatief gestraften en mensen uit de verslavingszorg, van bureau Halt en van de Raad voor de Kinderbescherming. "Wij zien het als een maatschappelijke taak om die mensen bij ons te laten werken. Hout zagen, schilderen, het zijn het soort dingen die altijd opnieuw moeten gebeuren."
- Pleegmoeder en pleegvader zijn in 1976 uit elkaar gegaan omdat de man niet achter haar keuze stond om zich volledig bezig te houden met opvangen van pleegkinderen. Pleegmoeder is toen verhuisd naar een onbewoonbaar verklaarde boerderij, die ze helemaal heeft opgeknapt. Die boerderij werd gehuurd. Ze is toentertijd bewust op een boerderij gaan wonen om ook dieren te kunnen houden. In 1989 is pleegmoeder verhuisd naar de huidige pleegzorgboerderij Op Herme. "Voor een normale hypotheek kwam ik niet in aanmerking. Maar de Paardenkamp in Soest heeft mij toen een hypotheek gegeven. De Paardenkamp is een rusthuis voor oude pony's, die heel rijk is geworden omdat pony's in de begintijd vaak nog binnenkwamen met een zak geld erbij. In die tijd heb ik ook een stichting

opgericht. Via fondsenwerving is een deel van de hypotheek afbetaald. Er is nu nog een restbedrag van zo'n twee ton. De boerderij en het land zijn getaxeerd op ruim een miljoen euro."

- Op Herme heeft een beperkt aantal trouwe donateurs. "Er is bijvoorbeeld een aardige Hollandse dame in Frankrijk die ons structureel ondersteunt. En voor de rest is het bedelen, bedelen en nog eens bedelen. Praatje bij de Rotary, praatje bij de Lions club, een subsidie-aanvraag voor een verbouwing hier, een aanvraag voor ondersteuning daar, enzovoorts. Bij subsidie-aanvragen komt wel steeds meer papierwerk kijken. Dat geldt trouwens ook voor de pleegzorg. Het is allemaal veel bureaucratischer geworden, met protocollen en voorschriften die volgens mij niet zoveel nut hebben. Ik heb 50 jaar ervaring als moeder en pleegmoeder. Niet dat ik de wijsheid in pacht heb, maar moet ik dan begeleid worden door een meisje dat net van school komt? Als je kijkt naar hoe pleegzorgorganisaties zich opstellen, lijkt het wel of zij het werk doen. Volgens mij zijn het nog altijd de pleegouders die de pleegkinderen opvangen."

- Pleegmoeder wil geen dagbesteding aanbieden op de boerderij. "Dan zou ik mensen moet inhuren om de begeleiding te kunnen doen. Dat verstoort het gezinsbestaan en dat wil ik dus niet."

- Stichting Op Herme heeft een website. "Daar staat op wat we allemaal doen. We hebben als goed doel de ANBI-status. Dan moet je een website met daarop financiële en andere gegevens hebben."

- "Ik heb mijn boerderij altijd een pleegzorgboerderij genoemd. Sinds een paar jaar staat het ook op ons briefpapier."

Succesfactoren

- De ruimte en de dieren. "De meerwaarde van een pleegzorgboerderij is dat je kunt leven met veel ruimte, te midden van de natuur. Daarnaast is het mogelijk veel dieren te houden. Die dieren trekken ook kinderen uit de omgeving aan, voor paardrijles bijvoorbeeld. Het is goed voor de pleegkinderen om op hun eigen boerderij iets te doen met kinderen uit de omgeving. Het voorkomt bovendien dat ze op straat gaan hangen. Als je boerderij heel afgelegen ligt, kan dat een nadeel zijn. Maar onze kinderen kunnen lopend naar de lagere school en fietsend naar de middelbare school."

- Alle pleegkinderen spelen een muziekinstrument. "Muziek- en zangdocenten komen op de boerderij lesgeven. Daar gaat veel geld naar toe, maar wij vinden het net zo cruciaal als het hebben van de paarden. Muziekspelen heeft een bewezen positief effect op getraumatiseerde kinderen. Overigens, kinderen uit het dorp kunnen ook aanhaken bij de lessen."

Jeugdzorgboerderij in aankoop

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 17 jaar.
- Aantal pleegkinderen nu: 4, waarvan één 18 is, plus een gezinshuiskind.
- Aantal pleegkinderen gehad: 5. Pleegouders hebben alleen perspectiefvolle opvoedingsplaatsen. Hun oudste pleegkind is net 18 geworden en kwam in het pleeggezin toen hij elf maanden oud was. Twee pleegzonen van nu 13 en 14 jaar kwamen toen ze respectievelijk twee dagen en tien maanden oud waren. Van deze drie kinderen zijn de pleegouders ook de voogd. Drie jaar geleden werden nog een broer en een zus geplaatst, toen vier en zes jaar oud. In het verleden zijn kinderen geplaatst door de William Schrikker Groep, meer recentelijk ging dat via Vitree. Het pleeggezin heeft veel ervaring met autisme, hechtingsstoornissen, trauma's en lichte verstandelijke beperkingen. Van hun vier eigen kinderen (20, 22, 25 en 27 jaar oud) woont alleen de jongste nog thuis.
- Pleegmoeder zei al tegen pleegvader toen ze nog maar net verkering hadden dat ze later niet alleen eigen kinderen wilde maar ook pleegkinderen. "Dat kwam weer naar boven toen onze vier kinderen er waren. Er was ruimte in het huis en ruimte in ons hart. Vanuit onze christelijke levensvisie proberen we de wereld wat beter te maken, dat heeft ook meegespeeld. Kinderen opvangen vinden we leuk. Maar 15 jaar geleden had ik echt niet kunnen denken dat ik nu een jeugdzorgboerderij aan het opzetten zou zijn."
- Pleegouders zijn 54 en 53 jaar.

Organisatie en financiën

- Pleegouders hebben een grote boerderij gekocht in Kampen onder de ontbindende voorwaarde dat zij de financiering rond krijgen. Hun eengezinswoning met zeven slaapkamers is verkocht en moet over ruim een maand opgeleverd worden. Als de boerderij niet op tijd kan worden gekocht, verblijven ze tijdelijk in hun eigen vakantiehuisje en in een vakantiehuisje dat zij gehuurd hebben. Zij kopen de boerderij via hun bedrijf, een VOF. De boerderij moet ook nog worden verbouwd. Er komen tien slaapkamers.
- Pleegouders worden begeleid door een financieel adviseur. Binnenkort weten zij hoeveel zij bij de bank kunnen lenen en hoeveel er, mede door de financieel adviseur, via crowd funding moet worden opgehaald. Misschien gaat er ook nog een stichting naast de VOF opgericht worden. Dat wordt op dit moment onderzocht.
- Het jongste pleegkind heeft dermate zware stoornissen en andere problematiek dat hij per 1 januari 2015 is 'overgezet' naar een gezinshuiskind. Dat loopt via 's Heeren Loo. Pleegvader en pleegmoeder zijn samen voor 40% in loondienst. Verschillende andere pleegkinderen hebben een pgb. "Dat telt allemaal mee bij de bank. Ik verwacht wel dat we eruit gaan komen qua financiën."
- Ruim een jaar geleden was het pleeggezin pilot bij een project van Stichting Kinderpostzegels om te zien hoe de financiering kon worden geregeld. "We hebben toen een ondernemersplan opgesteld en we zouden een gesprek krijgen met Triodos Bank. Daar is uiteindelijk niets uitgekomen. Ik heb het gevoel dat het project verzand is geraakt. Dat we pilot waren in dit project heeft wel een belangrijke rol gespeeld in het nemen van het besluit om er echt voor te gaan."
- Het is de ambitie van pleegouders om op hun boerderij meer aan te bieden dan alleen pleegzorg. "Anders is het niet te financieren. Wij willen er graag nog enkele gezinshuiskinderen bij. Daarnaast willen we opvang van tienermoeders gaan aanbieden. En dagbesteding, die deels zal draaien rond het verzorgen van schapen, kalfjes, kippen en hopelijk ook een paardje. Naar dat soort zorg is vraag en je moet, om het plat te zeggen, een beetje op de markt inspelen. Wij noemen onszelf geen pleegzorgboerderij, maar jeugdzorgboerderij. Ons motto gaat zijn: droom, durf en doe."
- De gemeente Kampen heeft het pleeggezin geholpen bij het vinden van de locatie. "Door de transitie van de jeugdzorg hebben zij de laatste tijd weinig tijd gehad voor ons, maar we verwachten dat dat

straks beter zal gaan. 's Heeren Loo heeft een hele goede lijn met de gemeente. Daar kunnen wij ook van profiteren, verwachten we."

- Pleegmoeder werkte als leraar op een basisschool, maar is daarmee gestopt toen het derde pleegkind kwam. Pleegvader werkte vroeger als ambtenaar en de laatste tien jaar als voorganger in een kerk.

Door een terugloop van het aantal leden, had die kerk echter geen andere keus dan hem te ontslaan.

"Dat was net in de tijd dat onze jongste pleegzoon een gezinshuisindicatie kreeg. We hebben toen besloten dat we helemaal voor ons Shelter4kids-project zouden gaan."

- Shelter4kids heeft een website om het project enige bekendheid te geven. "Straks gaat het misschien ook een rol spelen bij het vinden van klanten. Ik denk daarbij dan met name aan de dagbesteding. En we zullen het nodig gaan hebben bij ons crowd funding proces."

Succesfactoren

- Pleegouders verwachten dat de ruimte en het buitenleven goed is voor hun pleegkinderen. "We creëren zo rust. Er komen minder prikkels van buitenaf op de kinderen en op ons af. Zeker onze jongste heeft veel ruimte om zich heen nodig. Ik denk dat wij zelf straks ook makkelijker onze oplaadmomenten kunnen vinden."

- Meer kinderen tegelijk opvangen heeft vooral voordelen, vindt pleegvader. "Natuurlijk, ze kunnen elkaar, gezien het verleden dat ze met zich meedragen, wel eens in de weg zitten. En dan is het fijn als je de ruimte hebt. Maar daar staat tegenover dat ze ook veel aan elkaar hebben. Als steun, om mee te spelen, om tegenaan te sparren en om van elkaar te leren."

Pleegzorgboerderij gepland

Basiskenmerken / samenstelling familie

- Pleegouders sinds 4 jaar, maar (nog) niet op een boerderij.
- Aantal pleegkinderen nu: 4. Een pleegkind (4 jaar) woont al tweeënhalf jaar bij de pleegouders. De andere drie, broers en zussen van elkaar, sinds een maand. Zij zijn 2, 4 en 6 jaar oud. De eigen kinderen zijn 7 en 9.
- Aantal pleegkinderen gehad: 8. "Mijn vrouw is wiskundedocent en werkte ook als mentor. Zo liep ze tegen allerlei problemen van leerlingen aan. Op dat moment is het idee ontstaan om na het stichten van ons eigen gezin pleegkinderen erbij te nemen. Tijdens de zwangerschappen was ze beide keren negen maanden ziek. We hebben het dus op twee eigen kinderen gehouden en zijn daarna begonnen aan het traject om pleegkinderen in huis te kunnen nemen. Dit doen wij ook vanuit onze christelijke levensovertuiging. Wij hebben zelf veel zegeningen mogen ontvangen en willen die graag delen met anderen. Dat kan op vele manieren, pleegzorg is onze manier. Wij houden wel van een beetje dynamiek."
- Pleegouders zijn 32 en 31 jaar oud.

Organisatie en financiën

- Op dit moment woont pleeggezin in een rijtjeshuis. Het initiatief om een pleegzorgboerderij op te zetten, nemen zij samen met een ander gezin, dat nu twee pleegkinderen heeft. Het is de bedoeling dat de beide gezinnen, die elk een eigen huis binnen de boerderij zullen krijgen, in totaal acht pleegkinderen gaan opvangen. "Het is nu thuis nogal krap allemaal. We passen met ze allen maar net in de tuin, om maar wat te noemen. Straks hebben we ruimte buiten en ruimte binnen. En meerdere badkamers, dat gaat ook helpen. We willen ook hobbydieren zoals konijnen, geiten en kippen. Mijn dochter is een paardenmeisje. Die kan niet wachten tot we verhuizen. Ik wil ook een grote moestuin. Leven op een boerderij genereert vanzelf werkzaamheden die je met elkaar moet gaan doen en verantwoordelijkheden die een ieder moet nemen. Ik denk dat dat goed is. Wonen op het platteland vermindert ook de overlast. Als een kind nu aan het krijsen is thuis, dan hoort de hele buurt dat. Straks kun je gewoon zeggen: ga maar even in het weiland staan."
- Op het gezamenlijke erf zijn vier zelfstandige wooneenheden gepland voor begeleid wonen. "We zijn daarover nu met de gemeente in gesprek. We hopen dat het bestemmingsplan niet gewijzigd hoeft te worden. De gemeente is op zich positief. Ik begeleid nu een meisje in de binnenstad van Gouda. Maar daar kun je niet elke dag langs. Als zij een ochtend niet uit bed komt of een avond niet thuis, dan zie ik dat niet direct. We zijn ook open in gesprek met de gemeente over de toekomst. 2015 is voor hen een transitie-jaar. Het lijkt erop dat ze vanaf 2016 zorg willen inkopen bij ons. Hoe we dat precies moeten gaan regelen, weet ik nog niet. Maar ik weet wel dat wij altijd goedkoper zijn dan plaatsen in een instelling en dat weet de gemeente ook."
- De boerderij die het pleeggezin op het oog heeft, is een rijksmonument dat tot voor kort een agrarische functie had. In het kader van de Ruimte voor ruimte regeling mag de huidige eigenares op het terrein een huisje bouwen als de stallen worden gesloopt. De boerderij zelf moet grondig worden verbouwd om als pleegzorgboerderij voor twee pleeggezinnen te kunnen functioneren. Afhankelijk van de financiële mogelijkheden kan een erf van 2500m² of 6000m² gekocht worden.
- Het is de bedoeling dat de stichting Pleegzorgboerderij @HOME, die in oprichting is, de boerderij gaat kopen. De pleeggezinnen worden in dat geval huurders. "Er is al overeenstemming over de aankoopprijs. Maar we moeten ook de kosten van de verbouwing nog kunnen dragen. Er lopen op dit moment veel lijntjes om het project door te kunnen zetten. Eén daarvan is met de PDKN, de 'bank' van de Protestantse Kerk Nederland. Die kunnen creatiever zijn dan de Rabobank. We hebben ook iemand ontmoet die in het vastgoed zit. Hij wil penningmeester worden in onze stichting. Via zijn netwerk hopen we een vermogend iemand te vinden die de boerderij koopt, laat verbouwen en dan verhuurt aan

de Stichting. Die kan het dan doorverhuren aan de pleeggezinnen. Er zijn ook gesprekken met het Nationaal Restauratie Fonds en de Rabo Foundation. Ik schat de kans dat het op een of andere manier gaat lukken op 80%. De plaatselijke Rotary wil trouwens ook een rol spelen. Maar die willen iets concreets kunnen sponsoren en er is op dit moment nog geen draaiende boerderij."

- Pleegvader is landschapsarchitect en zelfstandig ondernemer. Pleegmoeder heeft recentelijk haar baan als wiskundedocent opgezegd toen de drie nieuwe pleegkinderen geplaatst werden. "Maar wiskundedocenten zijn zeer schaars, dus als het moet, heeft ze zo weer een baan."

- Pleeggezin heeft gesproken met Gezinshuizen.com. "Als je met hen in zee gaat, krijg je natuurlijk kinderen met een zwaardere indicatie. Wij blijven liever een 'gewoon' pleeggezin, zodat ik mijn huidige werk kan blijven doen. We zien ook op tegen alle verplichte rapportages. Het andere pleeggezin staat er iets anders in. Die pleegvader wil van de pleegzorg misschien wel zijn werk maken."

- De website van Pleegzorgboerderij @Home wordt gebouwd. Er is al het een en ander op internet geplaatst. "Straks wordt onze websitenaam www.pleegzorgboerderij.nl. Die was nog vrij. We hebben ook een twitteraccount, een blog en een facebookpagina, allemaal al operationeel."

Locatie X

Niet durven praten

Er is een pleegzorgboerderij die onder zulke grote druk staat van de pleezorgorganisatie die kinderen bij hen heeft geplaatst om zichzelf geen pleegzorgboerderij te noemen, dat de initiatiefnemers aan dit onderzoek niet durven meewerken. De redenen waarom de pleegzorgorganisatie niet wil dat zij zich als pleegzorgboerderij afficheren, zijn onduidelijk. Het lijkt erop dat de pleegzorgorganisatie denkt dat een pleegzorgboerderij iets is (of wil worden) als een jeugdzorgboerderij, waar met name dagbesteding wordt aangeboden aan diverse doelgroepen.

Overig

Via de website www.zorgboeren.nl is aanvullend gezocht naar mogelijke pleegzorgboerderijen en/of pleegzorg/jeugdzorgboerderijen. Alle 17 boerderijen die iets met pleegzorg of jeugdzorg doen, zijn nader bekeken en waar noodzakelijk gebeld. Er zijn geen locaties gevonden die voldoen aan de eerder vastgestelde criteria voor pleegzorgboerderijen of pleegzorg/jeugdzorgboerderijen.

Het dichtst in de buurt kwam zorg- en recreatieboerderij De Bult. De ouders van de huidige uitbater hadden een boerderij en vingen pleegkinderen op. Gemiddeld vier tegelijk, in totaal zo'n 35. De boerderij van haar ouders had dus onder onze definitie gevallen. Ze noemden hun boerderij toentertijd geen pleegzorgboerderij, maar pleegzorg op een boerderij. Zelf heeft de dochter tot 2007 in de pleegzorg gewerkt. Nu biedt zij zorg op de boerderij. Heel veel dagbesteding, maar ook wonen, zes plaatsen. Soms een crisisplaatsing. Altijd een mix van doelgroepen zoals jongeren en psychiatrische patiënten. Er komen wel jongeren via Pactum, maar dat wordt niet gezien als pleegzorg, maar als jeugdzorg. Er wordt ook nooit een pleegzorgvergoeding betaald, alles gaat via pgb of zorg in natura.

Er waren ook andere locaties die hun jeugdzorgboerderij als hun werk zagen en thuis enkele pleegkinderen hadden. Maar dat waren dan geen vier pleegkinderen.

Via het netwerk van Jessica van der Velden was er contact met Het Talenten-huis in Enkhuizen. Het is geen pleegzorgboerderij volgens de definitie die was opgesteld. Initiatiefnemer Paul Greevink heeft niet eens de intentie om een pleegzorgboerderij op te richten. Desalniettemin komt ook hij in dit inventarisatie-onderzoek kort aan bod, omdat zijn verhaal illustratief is voor de diversiteit aan opvangvormen op het gebied van jeugdzorg en pleegzorg.

Het Talenten-huis is anderhalf jaar geleden opgericht. "Ik ben maar gewoon begonnen omdat er wel veel gepraat werd over het beter opvangen van jongeren, maar er niet genoeg gebeurde." Er wonen op dit moment 13 jongeren tussen de 14 en 23 jaar oud. Daarvan zijn er 5 jonger dan 18 jaar. Jongeren verblijven over het algemeen tussen de drie en zes maanden. Het Talenten-huis biedt een beschermde woonomgeving voor jongeren die niet zelfstandig kunnen wonen. "Ik zie het als sociaal-maatschappelijke opvang."

Initiatiefnemer biedt zijn 24-uurs zorg nadrukkelijk in gezinsverband. Desalniettemin werken er, inclusief initiatiefnemer, vier mensen fulltime in loondienst, met name in de begeleiding van de jongeren, maar ook in het opstellen van zorgplannen. Daarnaast werkt er iemand parttime voor de financiën, is er 8 uur per week huiswerkbegeleiding en twee dagen per week huishoudelijke ondersteuning, plus nog iemand die samen met de jongeren hun kamers opruimt en schoonmaakt. Er zijn ook twee stagiaires. Wie niet in dienst is, krijgt een vrijwilligersvergoeding. Veel jongeren worden naar Het Talenten-huis verwezen via Triversum, de organisatie in de kop van Noord-Holland voor kinderen en jongeren met psychiatrische problemen. "Maar ze komen ook rechtstreeks van hun ouders, uit pleeggezinnen waar het niet meer gaat of rechtstreeks van het politiebureau."

Ruim de helft van de jongeren die in Het Talenten-huis verblijven, heeft een pgb, vaak via de GGZ. Voor de anderen ontvangt Het Talenten-huis geen enkele vergoeding, of slechts een vergoeding voor kost- en inwoning van 250 euro per maand, betaald door de jongere zelf. Initiatiefnemer heeft het pand kunnen kopen omdat de pgb's als inkomen werden meegeteld en omdat er een goed bedrijfsplan lag. Hij heeft de intentie om op niet al te lange termijn uit te breiden door het aanschaffen van een zorgboerderij. "Mijn jongens hebben meer ruimte nodig. Door op de boerderij te werken, kunnen ze ook iets teruggeven aan de maatschappij. Groente verbouwen voor de voedselbank, om maar wat te noemen. Of het runnen van een hondencentrale."

Initiatiefnemer noemt zijn opvangproject een gezinshuis, maar is niet aangesloten bij gezinshuis.com. "Ik heb hier gezinshuisouders over de vloer gehad die weliswaar gratis wonen in hun huis, maar slechts 450 euro per maand per kind krijgen. En dat terwijl er blijkbaar een budget is bij de instelling

waar ze voor werken van 2500 euro per maand per kind. Waar gaat die 2000 euro naartoe? Niet naar de kinderen, lijkt mij. Wat uiteraard niet wegneemt dat er bij dergelijke organisaties door de medewerkers ook heel hard en met veel hart voor de zaak gewerkt wordt aan het proberen te zorgen voor kinderen en jongeren in moeilijkheden."

Bij de afronding van het inventarisatie-onderzoek begin maart 2015 werd onderzoeker Elwin Lammers gebeld. Een vrouw zei dat ze door locatie Ferwert/Samen Thuis was doorverwezen. Zij is nu gezinshuisouder. Ze heeft vier pleegkinderen die geen seconde alleen kunnen zijn. Ze willen meer ruimte om meer kinderen te kunnen helpen. Ze wil ook dat haar man kan stoppen met werken om zich eveneens aan de begeleiding van de kinderen te kunnen wijden. Ze zoeken een locatie in een landelijke setting en kwamen in contact met locatie Ferwert/Samen Thuis. De pleegouders daar hebben verteld hoe zij het hebben gedaan, ook op financieel vlak. Haar regionale pleegzorgorganisatie wil niet dat zij zaken doet met andere pleegzorgorganisaties of andere zorgaanbieders, dus ze zoekt een locatie en een pleegzorgorganisatie waarmee dat wel mogelijk is. Zij wil een project als Samen Thuis opzetten, maar worstelt met vragen als: hoe zet ik dat op, hoe financieer ik dat, hoe regel ik dat? Via Samen Thuis had zij gehoord van de Stichting Buiten Thuis in oprichting en op hun website een bericht achtergelaten. Daar is geen reactie op gekomen. Vervolgens heeft zij onderzoeker Elwin Lammers gebeld (het telefoonnummer had ze gekregen van locatie Ferwert/Samen Thuis). Er kon niet anders medegedeeld worden dan dat Buiten Thuis op dat moment nog niet was opgericht en dat er nog geen concreet ondersteuningsaanbod lag.

Analyse

Op basis van zestien interviews is het niet mogelijk kwantitatief onderzoek te doen. Maar het is wel mogelijk iets te zeggen over het beeld dat uit deze verhalen naar voren komt. Het wordt hieronder puntsgewijs uitgewerkt.

Categorieën. De diversiteit tussen de gevonden locaties is groot. Desalniettemin is het mogelijk de gevonden locaties in drie categorieën te verdelen.

- Bewust pleegzorgboerderij en bewust veel kinderen. Locaties: Zwolle/Innside, Ederveen/10-site, Twisk/Essenburg, Twisk/Berakha, Ferwert/Samen Thuis, Ell/Op Herme, Kampen, Gouda en locatie X. Deze pleegouders zijn bewust in de landelijke omgeving gaan wonen om daar veel pleegkinderen te kunnen opvangen. Ze willen baas zijn op hun eigen erf en dingen op hun manier kunnen doen (en over het algemeen dus niet in loondienst zijn bij een instelling). Op een deel van deze locaties wordt ook andere zorg dan alleen pleegzorg aangeboden, vaak via persoonsgebonden budgetten.
- Meer kinderen dan gepland. Locaties: Noord-Friesland en dorpje bij Leeuwarden. Bij deze locaties was niet of minder de intentie aanwezig om een pleegzorgboerderij op te zetten, maar is dat in de praktijk zo gegroeid. Citaten die dit omschrijven: 'Uit de hand gelopen.' en 'Wij hadden nu eenmaal de ruimte.'
- Toevallig een boerderij of toevallig vier pleegkinderen of meer. Locaties: Lichtaard, Sintjohannesga, Kamerik, Kootstertille en Maartensdijk. Deze pleegouders woonden al op een boerderij of in een landelijke setting, of zijn daar terechtgekomen. De reden om er te gaan wonen, was niet het kunnen opvangen van (meer) pleegkinderen.

Uiteraard zijn deze drie categorieën niet waterdicht van elkaar te scheiden. Zo vindt de pleegmoeder van locatie Ell/Op Herme ook dat haar project – in positieve zin, dat wel - wat uit de hand is gelopen en is de pleegmoeder van locatie Noord-Friesland bewust in een boerderij gaan wonen toen er eenmaal veel pleegkinderen bij haar woonden. Op Zwolle/Innside en Ederveen/10-site na voelen alle locaties van de eerste categorie zich pleegzorgboerderij (of aanverwant: jeugdzorgboerderij). Locatie Noord-Friesland vindt 'eigenlijk wel' dat ze een pleegzorgboerderij heeft, locatie dorpje bij Leeuwarden voelt zich voor alles een gezin. Op één na (namelijk Sintjohannesga) hebben geen van de locaties van de derde categorie iets met de term pleegzorgboerderij.

Echt gezin. Pleegouders vonden allemaal dat op hun locatie een echt gezin woonde. Wat groot soms, wat anders, een beetje bijzonder, maar altijd een gezin. Geen instelling, geen leefgroep.

Helpen. Alle geïnterviewde pleegouders doen dit omdat ze kinderen in nood willen helpen. Dat lijkt een open deur, omdat dat in principe voor alle pleegouders in Nederland geldt, maar het is toch een te belangrijke gemene deler om niet te benoemen. Hetzelfde geldt voor de manier waarop pleegouders op de gevonden locaties omgaan met pleegkinderen die 18 jaar worden. Niemand zet ze buiten de deur omdat ze er geen vergoeding meer voor krijgen. Dat lijkt overigens te gelden voor heel veel pleegouders in Nederland. De vraag of het niet beter zou zijn om die grens van 18 jaar minder streng te hanteren, is in dit onderzoek niet meegenomen, omdat het los staat van de vraag of die pleegkinderen op een pleegzorgboerderij wonen of niet. Het willen (blijven) helpen heeft bij een enkele locaties geleid tot een soort uitbreiding van hun pleegzorgproject: zij hebben ruimte voor begeleid wonen voor jongeren boven de 18 gerealiseerd of zijn daarover aan het nadenken.

Christelijke achtergrond. In relatief veel gevallen (Twisk/Berakha, Kampen, Gouda, Kootstertille, Zwolle en Ederveen/10-site) is de christelijke achtergrond van de pleegouders de - of een heel belangrijke - motivatie om aan hun pleegzorgproject te beginnen.

Ruimte. De vraag naar de voordelen van het wonen op een boerderij als groot pleeggezin werd door alle pleegouders als eerste beantwoord met: de ruimte binnen en buiten. Fysieke ruimte, zowel om te spelen als om zich terug te kunnen trekken, lijkt op zijn minst zeer wenselijk bij het opvangen van een relatief groot aantal pleegkinderen. Het verzorgen van huis- en boerderijdieren werd ook veelvuldig genoemd als waardevol bij het begeleiden en opvoeden van toch vaak getraumatiseerde kinderen.

Het aantal gevonden locaties. In Friesland, waar Jeugdhulp Friesland erg haar best heeft gedaan om aan het onderzoek mee te werken, zijn vijf locaties gevonden. Daar zat locatie Ferwert/Samen Thuis niet bij omdat Jeugdhulp Friesland bij hen niet plaatst. Grofweg een derde van alle pleegzorgorganisaties in Nederland heeft überhaupt niet gereageerd op ons verzoek om medewerking of heeft inhoudelijk niet gereageerd, omdat ze aan het onderzoek geen prioriteit wilden of konden geven. De drie landelijk opererende pleegzorgorganisaties vallen in de categorie van organisaties die niet hebben gereageerd. De transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten zal ongetwijfeld een belangrijke rol gespeeld hebben bij deze lage respons. Toch is het jammer. Het is moeilijk voorstelbaar dat er in Limburg of Groningen geen pleeggezinnen zijn in een landelijke setting met vier pleegkinderen of meer als er in Friesland meerdere gevonden worden.

Transitie. Juist de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten kan mogelijk maken dat de schotten tussen pleegzorg, jeugdzorg, pgb-indicaties en budgetten (deels) wegvallen. Gemeenten kunnen er straks voor kiezen om een pleegzorgboerderij in hun gemeente, die zij goed kennen, een rol te laten spelen bij het opvangen van kinderen die dat nodig hebben. Ze hoeven zich daarbij niet meer te houden aan de regelgeving die tot 1 januari 2015 de jeugd- en pleegzorg aan strikte financiële en organisatorische regels en hokjes bond. Dit biedt kansen voor pleegzorgboerderijen die enerzijds als gezin willen functioneren, maar anderzijds ook meerdere doelgroepen willen bedienen of financieel een andere regeling willen treffen dan alleen maar de pleegzorgvergoeding omdat hun pleegkinderen nu eenmaal meer zorg en begeleiding nodig hebben, waardoor er dus meer kosten zijn. Zie het hek dat op de locatie in het dorpje bij Leeuwarden moet worden aangelegd rond het erf om ervoor te zorgen dat kinderen met foetaal alcohol syndroom de boerderij niet af kunnen. Zie het vergeefse gevecht dat op locatie Twisk/Essenburch werd gevoerd met de regionale pleegzorgorganisatie om een eenmaal geplaatst kind, dat vervolgens onder andere een foetaal alcohol syndroom bleek te hebben, alsnog een indicatie voor een persoonsgebonden budget te laten krijgen.

Goedkoper. Pleegzorgboerderijen kunnen in de nieuwe setting een groot voordeel hebben boven andere vormen van opvang. Zelfs als zij een hogere vergoeding krijgen dan op dit moment het geval is, zijn zij toch veel goedkoper dan alternatieven, zoals gezinshuizen of leefgroepen. Verschillende pleegouders hebben aangegeven dat zij kinderen opvangen die 'eigenlijk' in een instelling 'thuishoren'. Dat 'thuishoren' vindt in die gevallen een deel van de zorgverleners in de jeugdzorg. Maar diezelfde jeugdzorg- en pleegzorgorganisaties plaatsen deze kinderen wel in pleeggezinnen of op pleegzorgboerderijen. En in veel gevallen lijken deze kinderen het daar goed te doen (al was het maar omdat de pleegzorgorganisaties deze kinderen zou weghalen uit deze gezinnen als dat niet het geval zou zijn).

De pleegzorgvergoeding. Bijna alle pleegouders klagen over de financiële kant van de zaak. Enige uitzondering: locatie Kamerik. In veel gevallen wordt de vergoeding als onvoldoende ervaren omdat de pleegkinderen meer zorg en begeleiding nodig hebben dan gewone kinderen en dat dit kosten met zich meebrengt. Dit is niet iets waar alleen pleegouders met een pleegzorgboerderij tegenaan lopen, maar het kon in dit inventarisatie-onderzoek ook niet onvermeld blijven. Het kunnen aanschaffen en/of verbouwen van een boerderij is daarnaast op financieel gebied iets heel anders dan een zolderkamer geschikt maken voor een of twee pleegkinderen. Startende pleegzorgboerderijen hebben het op dat vlak niet makkelijk en zijn afhankelijk van medewerking van banken, maatschappelijke organisaties, eigen kapitaal of kapitaal van anderen.

Samenwerking pleegzorgorganisaties. Sommige locaties hebben problemen met de pleegzorgorganisatie die pleegkinderen bij hen plaatst, of zelfs met de Inspectie voor de Gezondheidszorg, die hen als een instelling behandelt of wil behandelen. Sommige pleegzorgorganisaties willen het alleenrecht om (pleeg)kinderen in het gezin te plaatsen, willen niet meer dan drie of vier kinderen plaatsen en/of eisen dat er geen andere vormen van opvang worden geboden. Het geval van locatie X, waar de pleegouders de facto bedreigd worden met het weghalen van hun pleegkinderen als zij zich pleegzorgboerderij blijven noemen, is hierbij wel een heel sterk staaltje. In een aantal gevallen loopt het beleid van de pleegzorgorganisatie overigens niet synchroon

met hun plaatsingspraktijk (zoals bijvoorbeeld op locatie Twisk/Essenburg). Dit wordt veroorzaakt door het tekort aan plaatsen voor pleegkinderen. In de praktijk worden kinderen dan toch geplaatst op de pleezorgboerderij omdat er geen alternatieven zijn. Door verschillende locaties is in de interviews hard geklaagd over een gebrek aan samenwerking, begeleiding, medewerking en meedenken door de pleezorgorganisatie (bijvoorbeeld locatie Twisk/Essenburg en locatie dorpje bij Leeuwarden).

Met name pleegouders uit de categorie *'Bewust pleezorgboerderij en bewust veel kinderen'* klaagden erover dat zij op organisatorisch, juridisch en financieel alles zelf hadden moeten uitzoeken en dat dat hen heel veel energie had gekost en in sommige gevallen nog altijd kost. Bij sommige nu succesvolle opvanglocaties zijn de organisatorische en andere problemen in de opstartfase zo groot geweest dat deze locaties bijna niet van de grond gekomen waren. Een bundeling van de beschikbare kennis zou waardevol zijn. Er lijkt ook vraag naar deze informatie te zijn. Alle goed draaiende pleezorgboerderijen zijn benaderd door mensen die willen weten hoe zij dat hebben gerealiseerd en wat zij daarvan kunnen leren bij het opzetten van een vergelijkbaar project. Het ging op sommige locaties om wel vijftig verzoeken om informatie, rondleidingen en/of begeleiding in enkele jaren tijd.

Bijlage 1

Brief Stichting Kinderpostzegels Nederland aan pleegzorgorganisaties om medewerking aan het onderzoek te vragen.

Pleegzorgorganisatie
T.a.v.
Adres

Onderwerp: Medewerking aan landelijk onderzoek pleegzorgboerderijen

Leiden, 20 mei 2014

Geachte,

Zoals u wellicht weet, ondersteunt Stichting Kinderpostzegels Nederland projecten die een bijdrage leveren voor de pleegzorg. Sinds 2011 doen wij dat gericht met ons pleegzorgprogramma (zie ook www.kinderpostzegels.nl). In maart 2013 is binnen dit programma het project 'Buiten thuis op een pleegzorgboerderij' van start gegaan. Eén van de redenen dat wij de ontwikkeling van pleegzorgboerderijen willen stimuleren is, dat ervaring heeft laten zien dat het landelijke karakter van een dergelijke omgeving op veel getraumatiseerde kinderen een heilzame werking heeft. Bovendien zijn binnen een dergelijke setting meer plaatsen op één locatie te realiseren, waardoor broers en zussen na een uithuisplaatsing veelal niet van elkaar gescheiden hoeven te worden.

Nu bestaat er geen officiële categorie 'pleegzorgboerderijen' en staan deze ook niet als zodanig geregistreerd. Ook weten we dat er binnen het begrip 'pleegzorgboerderij' verschillende varianten zijn. Behalve boerderijen waar alleen pleegkinderen worden opgevangen zijn er ook, waar tevens kinderen wonen die geplaatst zijn met een PGB. Deze laatste variant noemen wij voor de duidelijkheid 'pleegzorg/jeugdzorgboerderijen'. Ook die bestaan niet als officiële categorie. In het bijgevoegde schema hebben wij voor deze twee categorieën definities opgesteld. Tevens hebben wij geprobeerd hun plaats in het totale veld van pleegzorg en jeugdzorg vast te leggen. Onze definitie van een pleegzorgboerderij hebben wij bewust ruim opgesteld: Een pleegzorgboerderij is een locatie in een landelijke setting waar minimaal vier pleegkinderen opgevangen kunnen worden.

Om op termijn te kunnen meten of ons project 'Buiten thuis op een pleegzorgboerderij' succesvol is, moeten wij aan het begin van het project een nulmeting doen. Hoeveel pleegzorgboerderijen zijn er op dit moment in Nederland? Hoeveel kinderen worden er opgevangen? Zijn er significante verschillen met groot-pleeggezinnen, die niet in een landelijke setting leven? Wij willen op deze en andere vragen graag een antwoord kunnen geven.

Graag willen wij daarom de 28 pleegzorgorganisaties in Nederland vragen om mee te werken aan dit onderzoek door het aanleveren van locaties. Wij hebben dit voorjaar samen met twee pleegzorgorganisaties (Parlan en Jeugdhulp Friesland) gekeken hoe wij de 28 pleegzorgorganisaties het beste zouden kunnen benaderen. Uit de pilots met deze twee organisaties hebben wij geconcludeerd dat het in principe geen probleem zou moeten zijn om uit het systeem te halen op welke locaties vier of meer pleegkinderen geplaatst zijn (al dan niet van verschillende pleegzorgorganisaties). De vraag of de locatie in een landelijke setting gelegen is, levert meer werk op. Dat deel van het werk doen wij dan ook graag zelf. Wij zouden u dan ook willen vragen of u bereid bent ons ten behoeve van ons onderzoek alle locaties aan te leveren waar vier of meer pleegkinderen opgevangen (kunnen) worden. Omdat wij deze locaties willen vragen een online

vragenlijst in te vullen, zou het heel fijn als wij niet alleen adressen en telefoonnummers krijgen, maar ook hun mailadressen.

Voor de uitvoering van het onderzoek hebben wij Elwin Lammers benaderd (elammers@xs4all, 070-3208684 / 06-55868485). Hij is ook het aanspreekpunt als u inhoudelijke vragen heeft.

Het onderzoek en het project 'Buiten thuis op een pleegzorgboerderij' worden ondersteund door Pleegzorg Nederland en de Alliantie Kind in Gezin.

Heel graag hoor ik van u of uw organisatie bereid is om medewerking te verlenen aan het onderzoek!

Met vriendelijke groet,

Stichting Kinderpostzegels Nederland

Odilia van Manen
Projectadviseur Nederlands jeugdbeleid

Kwalitatief onderzoek pleegzorgboerderijen

Vragen op thema, inclusief follow up probes

Basiskenmerken

Sinds wanneer bent u pleegouder?

Hoeveel pleegkinderen heeft u nu?

Hoeveel heeft u er in totaal gehad?

Waren het acute plaatsingen (hulpverleningsvariant) of perspectiefvolle opvoedingsplaatsen?

Kunt u per kind (of als dat niet kan, grofweg over de hele groep) aangeven waar de kinderen vandaan kwamen (vorige woon/verblijfplaats)?

Hoeveel woonden er maximaal tegelijkertijd bij u?

Hoeveel keer werden broers en zussen tegelijk bij u opgevangen?

Hoe lang verbleven de pleegkinderen bij u?

Categorien: < 1 mnd, < 6 mnd, < 1 jaar, < 5 jaar, <10 jaar, > 10 jaar

NB: tot nu toe / afgerond / verwachting

Waarheen vertrokken de pleegkinderen die niet meer bij u wonen? Waarom kon dat of moest dat zo?

Heeft u nog contact met de pleegkinderen die vertrokken zijn? Kunt u inschatten of het goed met ze gaat (op een schaal van 1 - 10, 1 is 'heel slecht', 10 is 'functioneert als leeftijdsgenoten')?

Welke pleegzorgorganisaties plaatsen pleegkinderen bij u en hoe zijn ze bij u terecht gekomen?

Heeft u een 'specialisme' (zoals sexueel misbruikte meiden, jongeren met autisme, ...)?

Leven of leefden er ook eigen kinderen op de boerderij? Zo ja, in welk jaar zijn ze geboren?

Indien van toepassing: in welk jaar zijn uw eigen kinderen uit huis gegaan?

Hoeveel volwassenen wonen er op de boerderij?

Wat is hun relatie (man-vrouw, echtpaar plus ouders, etcetera)?

Wat is hun geboortjaar?

Organisatie

Heeft uw woning een agrarische functie (bent u boer/boerin)?

Ziet u uw woning als een boerderij? Zo nee, hoe ziet u uw woning dan?

Voelt u zich een pleegzorgboerderij

Ja / Nee / Anders, namelijk:

Had u al pleegkinderen toen u op de boerderij kwam wonen?

Bent u expres op een boerderij of uw huidige locatie gaan wonen met het idee er pleegkinderen te gaan opvangen?

Zo ja, waarom?

Wonen of woonden er ook kinderen/jongeren op de boerderij die geen pleegkinderen zijn (bijvoorbeeld met een PGB-budget)?

Worden er, los van kinderen die er wonen, ook andere mensen opgevangen op de boerderij (zoals dagbestedingsactiviteiten)? Zo ja, om hoeveel mensen gaat? Gaat het om een speciale categorie mensen (zoals jongeren, ouderen, jonge vrouwen, etcetera)?

Voor- en nadelen aan wonen op boerderij als groot pleeggezin?

Financiën

Wordt er een inkomen verdiend met agrarische activiteiten op de boerderij (uiteeraard los van de pleegzorgvergoeding)? Zo ja, waarmee?

Wordt er een inkomen verdiend met niet-agrarische activiteiten op de boerderij (uiteeraard los van de pleegzorgvergoeding)? Zo ja, waarmee?

Wordt er een inkomen verdiend buiten de boerderij? Zo ja, wie verdient het waarmee? Parttime of fulltime?

Check PGB.

Is er een externe bron van (financiële of materiële) ondersteuning (Rotary, hulpwerkgroep, sponsors, ...)?

Communicatie met de buitenwereld/sponsors. Heeft uw boerderij een eigen website of FB-pagina. Zo ja, wat is de url? Is er een (electronische) nieuwsbrief?

Succesfactoren / faalfactoren

Hoe zou u uw pleegzorgproject in een paar zinnen omschrijven?

Wat is uw grootste succesverhaal?

Is het wel eens helemaal misgegaan met een plaatsing en waar lag dat dan aan?

Kunt u uw project vergelijken met een 'gewoon' (groot) pleeggezin?

Wat is het meest opgevallen/tegengevallen/meegevallen?

Kanttekening bij het gebruik van het woord boerderij?

Kennen ze andere pleegzorgboerderijen?